

תמצית הש"ס

מנחות פ"ב – חולין ב:

לפרטים - 0527692282

אלו דברים אין להביא ממועות מעשר שני

פ"א: תודה ולחמה - האומר הרי עלי תודה יביא תודה ולחמה מהחולין, ואפי' אם אמר הרי עלי תודה מן החולין ולחמה מן המעשר, יביאם מהחולין. אבל אם אמר שיביא תודה ממעשר ולחמה מחולין, או שאמר שיביא שניהם ממעשר, יביא כמו שאמר, (ואמנם אינו חייב להביא דווקא ממעשר), אבל לא יביא מחיטי מעשר שני אלא ממועות מעשר שני. "מ דהיינו שלא יביא מחיטי מעשר שני, אבל מחיטים הלקוחות ממועות מעשר שני יביא, דתודה ילפינן משלמים, ושלמים באים ממעשר שני מגז"ש שם שם, מה שלמים אין גופם מעשר שני אף תודה. וי"מ שאף ממועות הלקוחות ממעשר שני לא יביא, דמה שלמים אינם ממין מעשר, אף לחמי תודה אין באים ממין מעשר.

ואף שהאומר הרי עלי לחמי תודה מביא תודה ולחמה, דאדם יודע שאין קרב לחם בלא תודה, וכוונתו גם לתודה, ואמר לחם משום שזה סוף הדבר. הכא שאמר שיביא תודה ממעשר ולחמה מחולין נעשה כמביא לחם לתודתו של אחר, אבל באומר שיביא תודה מחולין ולחמה ממעשר כיון שתודה לא באה לפטור את הלחם, צריך להביא שניהם מן החולין.

האומר הרי עלי תודה בלא לחם או זבח בלא נסכים, כופין אותו ומביא תודה ולחמה או זבח ונסכים. לחזקיה היינו לב"ש דאמרי תפוס לשון ראשון, אבל לב"ה הרי זה נדר ופתחו עימו שמיד נתחרט, ולריו"ח איירי אף לב"ה ובאומר אילו הייתי יודע שתבטל אף התודה לא הייתי אומר כך, ובאופן זה אם רוצה עכשיו לחזור בו, כופים אותו להביא תודה ולחמה. ואם הוא אומר שאם היה יודע לא היה נודר כלל, לב"ש כופין אותו להביא תודה ולחם, ולב"ה אין נדרו קיים.

פ"ב: אם חלה קדושת שלמים על מעות מעשר שני - המתפס מעות מעשר שני לשלמים, לשיטת ר"י דס"ל שמעשר שני הוא ממוון הדיוט לכו"ע חלה קדושת שלמים, (ולדבריו כשהוא פודה את המעות צריך להוסיף שני חומשין, אחד להקדש ואחד למעשר). אבל לשיטת ר"מ שמעשר שני ממוון גבוה, סוברים רבי אלעזר ורבי אמי שלא חל על המעות קדושת שלמים, דלא אלימא קדושת שלמים לחול על קדושת מעשר שני, ולריו"ח חל על המעות קדושת מעשר שני, כיון שמעשר קרב שלמים.

הלוקח חיה לזבחי שלמים ממועות מעשר שני, וכן הלוקח בהמה לאכילה ממועות מעשר שני, אינו בתורת שיצא העור לחולין, דנעשה כלוקח שור לחרישה ממועות מעשר שני.

הבאת תודה דווקא מן החולין - האומר הרי עלי תודה, אין להביאה אלא מן החולין, דכתיב "וזבחת פסח לד' אלוקיך צאן ובקר", והלא פסח אינו בא אלא מכבשים ועיזים, ובהכרח בא ללמדנו שכל דבר שהוא חובה דינו כפסח שאין להביאו אלא מן החולין.

נסכים בכל אופן אין להביאם אלא מן החולין.

מגלן שפסח אינו בא אלא מן החולין -

ר"א לומד ממה שנאמר "פסח" במצרים ונאמר "פסח" לדורות, שכמו שפסח מצרים לא בא אלא מן החולין, כך הדין גם בפסח דורות, וס"ל

לר"א שדנים אפשר משאי אפשר שהרי באותה שעה לא היה המעשר נוהג, ואין לפרוץ מה לפסח מצרים שאינו טעון מתן דמים ואימורים לגבי מזבח, משא"כ פסח דורות, דאפשר ללמוד מפסח שבמדבר שאע"פ שהוא טעון מתן דמים ואימורים לגבי מזבח, מ"מ לא בא ממעשר,

פ"ב: ר"ע סובר שא"א ללמוד מפסח מצרים, דאין דנים משאי אפשר, וטען ר"ע שמה לפסח מצרים שכן אינו טעון מתן דמים ואימורים לגבי מזבח, וענה לו ר"א דהא כתיב "ועבדת את העבודה הזאת בחודש הזה" שיהיו כל העבודות של חודש זה כזה, ולא ענה ר"ע שאין דנים אפשר משאי אפשר, משום שאין משיבים על ההקש, ואין לטעון שדבר הנלמד בהקש אינו חוזר ומלמד בהקש, דפסח כוליה חדא מילתא הוא.

ר"ע לומד שפסח אינו בא אלא מן החולין מדכתיב "זאת התורה לעולה ולמנחה ולחטאת ולאשם ולמילואים ולזבח השלמים", ולומדים מזה דינים לכל הקרבנות, ומ"חטאת" לומד ר"ע מה חטאת אינה באה אלא מן החולין וביום וביד ימין, כך הדין בכל הקרבנות, וחטאת אינה באה אלא מן החולין דכתיב "והקריב אהרן את פר החטאת אשר לו" משלו ולא משל מעשר, (ובאמת דין יום ויד ימין כדי נסבה, דיום לומדים מדכתיב "ביום צוותו", וימין לומד ר"ל שכל מקום שנא' אצבע וכהונה אינו אלא ימין). (פ"ג).

ומ"וזבחת פסח לד' אלוקיך צאן ובקר" לומד ר"ע שמותר הפסח קרב לדבר הבא מצאן ובקר והיינו שלמים. ואף דכתיב ג"כ "ואם מן הצאן קרבנו לזבח שלמים" ללמד שדבר הבא מן הצאן יהיה לזבח שלמים. ועוד כתיב "אם כשב" לרבות שמקריבים את האליה של הפסח, וכן שפסח שעברה שנתו ושלמים הבאים מחמת פסח דינים כשלמים וטעונים סמיכה ונסכים ותנופת חזה ושוק, (אבל עז אינה טעונה אליה, ד"ואם עז" הפסיק הענין). הגמ' אומרת שמריכים ג' פסוקים שמותר הפסח קרב שלמים, אחד לעבר זמנו ושנתו, שהוא נדחה שלגמרי, ואחד לעבר רק זמנו, דאף דחוי לפסח שני קרב שלמים, ואחד ללא עבר לא זמנו ולא שנתו, דאף שהוא ראוי אף לפסח ראשון הוא קרב שלמים. (פ"ג).

מה לומדים מ"זאת התורה לעולה ולחטאת ולאשם ולמילואים ולזבח השלמים" -

מעולה - לומדים שכל הקרבנות טעונים סכין כעולה, דכתיב באברהם "ויקח את המאכלת לשחוט את בנו" וכתוב התם "ויעלה לעולה". אבל מזרק א"צ ללמוד מעולה, דגם בזבחי שלמי ציבור כתיב "וישם באגנות".

ממנחה - ר"א לומד שזבחי שלמי ציבור נאכלים לזכרי כהונה כמנחה, ויש תנאים הלומדים דין זה מדכתיב "בקודש הקדשים תאכלנו, כל זכר יאכל אותו". וחטאת ואשם א"צ ללמודם מכאן, דבהדיא כתיב בהו. ור"ע לומד שקרבן מקדש בבלוע כמנחה, (ואף דלומדים זאת גם מחטאת, סד"א שדווקא בשר אוסר משום שהוא שמן ונבלע, משא"כ מנחה, ואי כתיב מנחה הו"א שדווקא מנחה אוסרת לפי שהיא רכה ונבלעת, קמ"ל).

פ"ג: מחטאת - ר"א לומד שכל הקרבנות מקדשות בבלוע כחטאת, ור"ע לומד כנ"ל פ"ב: .

מאשם - ר"א לומד שהשפיר והשליא של הקרבנות אינם קדושים, כמו באשם, וס"ל שוולדות קדשים חלה עליהם קדושה בהיותם - כשילודו, וס"ל דדנים אפשר משאי אפשר - זכר שאין בו שליא. ור"ע לומד שעצמות הקרבנות מותרות.

ממילואים לומדים שנותר הקרבנות דינו בשריפה, אולם מותר הקרבנות שהפריש ב' בהמות לאחריות ונתכפר באחד מהם אינו בשריפה.

כל קרבנות הציבור:

פ"ג: איזו תבואה ראויה למנחות - כל המנחות בין של ציבור בין של יחיד אפשר להביאם בין מהארץ ובין מחו"ל, בין מחדש בין מישן. לתנא דמתני' העומר ושתי הלחם צריך להביאם דווקא מן החדש ודווקא מתבואת הארץ. ולתנא דברייתא אף עומר ושתי הלחם אף הביאם מן הישן כשרות, אלא שחיסר מצוה, דכתיב לגבי עומר "תקריב את מנחת ביכוריך" ואפי' מן העליה, וגבי שתי הלחם כתיב "ממושבותיכם" ולא מחו"ל, "תביא" כל לחם חמץ שאתה מביא שיעורו כזה, "תביא" ואפי' מן הישנה, והא דכתיב "ראשית" היינו רק למצוה, והא דכתיב "חדשה" היינו שתהא חדשה לכל המנחות הבאות מן החדש. ולרבי יוסי ברבי יהודה עומר בא אף מחו"ל, והא דכתיב "כי תבואו אל הארץ" היינו שלא נתחייבו בעומר קודם שנכנסו לארץ, ולדעתו חדש אסור בחו"ל מדאורייתא, ד"מושבותיכם" היינו כל מקום שאתם יושבים.

פ"ד: הבאת העומר מתבואה חדשה - איתא במתני' ששומרי ספיחין בשביעית השומרים את החדש מפני החיה והעניים כדי להביא ממנו עומר, נוטלים שכרם מתרומת הלשכה, רב חסדא מבאר שאף דכתיב "לאכלה" ולא לשריפה, מ"מ רחמנא אמר "לדורותיכם" וכתיב "כרמל תקריב" שיהיה כרמל - ר"ע וגמלל בשעת הבאה, ובהכרח שאפשר להביא עומר מתבואת השנה השביעית. ר"א לומד שמביאים עומר מהתבואה החדשה מדכתיב "ראשית קצירך". הגמ' מוכיחה כדברי ר"א מדאיתא בברייתא ש"ואם תקריב מנחת ביכורים" היינו מנחת העומר, שהיא באה מן השעורים, לר"א ילפינן אביב אביב מאביב האמור במצרים, ולר"ע כיון שביחיד מצינו שמביא חובתו מן החיטים ומן השעורים, א"כ גם בציבור צריך להיות מן החיטים ומן השעורים, דבר אחר אם העומר בא מן החיטים אין שתי הלחם ביכורים, ומבואר שהילפותא היא שזה יהיה ביכורים ולא כרמל.

אלו פירות ראויות לביכורים

פ"ד: אין מביאים ביכורים אלא משבעת המינים. ואין מביאים ביכורים לא מתמרים שבהרים ולא מפירות שבעמקים. ואם הביא, לריו"ח ועולא לא נתקדשו, דכתיב "מראשית" ולא כל ראשית, "מארצך" ולא כל שבארצך. ולר"ל ולרב אחא בר אבא נתקדשו, וכמו המפריש בהמה כחושה לקדשים, ומ"מארצך" לומד ר"ל שביא משבח ארץ וכדכתיב "ארץ חיטה ושעורה", ואין דורשים מ' של מארצך.

שתי הלחם הם "ראשית" לכל המנחות, וכן כתיב "בהקריבכם מנחה חדשה", ואף במנחת שעורים הדין כך דכתיב ב' פעמים חדשה, אם אינו ענין לשל חיטים תנהו ענין לשל שעורים. שתי הלחם קודמים לביכורים דכתיב "וחג שבועות תעשה לך, ביכורי קציר חיטים", ואף לביכורי שעורים הם קודמים דכתיב "וחג הקציר ביכורי מעשיך אשר תזרע בשדה", וקודמין אף למה שעלה בשדה דכתיב "בשדה", וקודמין אף למה שגדל בגג ובחורבה ובעציץ ובספינה דכתיב "ביכורי כל אשר בארצם", וקודמין אף לנסכים ולפירות האילן דכתיב "ביכורי מעשיך" וכתיב "באספך את מעשיך מן השדה".

הגמ' אומרת שאלו הסוברים שאם הביא ביכורים מתמרים שבהרים ומפירות שבעמקים לא נתקדשו, יסברו דהא דכשר **מגג ומחורבה ועציץ וספינה** היינו כשר למנחות, והא דכתיב "כל טהור בביתך יאכל

אותו" איירי בביכורים, אבל במנחות כתיב "לך יהיה", או דנימא דקרא ד"כל טהור בביתך" איירי בלחמי תודה.

הגמ' מביאה סתירה בברייתות אם מגג וחורבה ועציץ וספינה מביא וקורא או מביא ואינו קורא, והגמ' אומרת שלר"ל מביא וקורא היינו בגג של מערה וחורבה עבודה ועציץ נקוב וספינה של חרס, אבל בגג של בית וחורבה שאינה עבודה ועציץ שאינו נקוב וספינה של עץ. וריו"ח יסבור כברייתא אחרת שסוברת שמהגג והחורבה מביא וקורא, ומעציץ וספינה אינו מביא כלל.

פ"ה: כשעשה משה את האותות אמרו לו תבן אתה מכניס לעפוריים, אמרו להם אמרי אינשי למקום הירק קח ירק למכור לפי שמתקבצים לשם לקנות.

איזו תבואה ראויה למנחות וסדר הכנתה

כל המנחות באות דווקא מן המובחר, וכל הארצות כשרות, אולם היו מביאים ממכניס וזטחא, ושניה להם היא עפוריים שבבקעה.

אין מביאים לרש"י היינו עומר ושתי הלחם, ולתוס' איירי בכל המנחות, לא משדה הצריכה זבל, ולא משדה הצריכה השקיה, ולא משדה אילן מפני שהאילנות עושים צל והתבואה לא גדילה יפה, ואם הביא כשר.

הכנת השדה למנחות - חורש בשנה הראשונה ומניחה בורה, ובשנה השניה א"צ לחרוש, וזורעה ע' יום לפני פסח, כדי שהזריעה תהיה סמוכה לקיץ, ואז היא עושה סולת מרובה. ובברייתא איתא שבשנה השניה צריך לחרוש פעמיים, (וי"ל שדווקא באינה עבודה צריך לחרוש פעמיים).

קוצר ומעמר ודש וזורה ובורר וטוחן ומרקד.

בדיקת התבואה מפסולת - הגזבר מכניס ידו לתבואה, ואם עלה בידו אבק פסולה עד שינפנה. ומשום רבי נתן אמרו שסך ידו בשמן ומכניס לתוכה עד שמעלה את כל האבק שבה.

פ"ה: אין מביאים עומר אלא משדות שהם בדרום א"י מפני שהחמה זורחת ושוקעת שם, ואמר רבי יוסי שאפשר להביאה ממצרים וכפר אחים הסמוכות לירושלים, ואבא שאול אמר שהיו מביאים מבקעת בית מקלה.

סולת או חיטים שהתליעו רובן פסולות. רב ירמיה מסתפק אם הכונה לרוב חיטה, או לרוב סאה, תיקו. ורבא מסתפק אם המקדיש חיטים מתולעות לוקה כמו המקדיש בעל מום שהרי הם פסולות, או שאין בעל מום אלא בבהמה, תיקו. וכן לגבי עץ שנמצא בו תולעת שהוא פסול למזבח (והיינו עץ לת, אבל ביבש גוררו וכשר, ו)נסתפק רבא אם המקדישו לוקה או לא, תיקו.

אלו זיתים ראויים למנחות, והכנת השמן

כל הארצות כשרות להבאת שמן, והמובחר הוא מאלפא, והשניה היא רגב שבעבר הירדן. אין מביאים משדה הצריכה זבל או השקיה, ולא אם זרעו זרעים אחרים ביניהם, ובדיעבד כשר. ואין מביאים שמן אנפקטן מזיתים שלא הביאו שלישי, (והוא "שמן המור" שהוא משיר את השיער ומעדן את הבשר), ובדיעבד כשר, ולרבי חייה שהיה זורקו הוא פסול. ואין מביאים מזיתים שנשרו במים או שנכבשו או שנשלקו, או שיצא משמרים או שריחו רע, ואף בדיעבד פסול, ואם הקדישם מסתפק רבה אם לוקה משום בעל מום כיון שהוא פסול, או שאין בעל מום אלא בבהמה, תיקו.

אנשי תקוע היתה מצויה בהם חכמה, כיון שהיו רגילים בשמן זית. וטובל בשמן רגליו היינו שחלקו של אשר היה מצוי שם שמן כמעין, ופעם אחת נצרכו אנשי לודקיא לשמן וכו', ומכר להם אדם מגוש חלב שמן ביי"ח רבוא, ומ"מ נהג המוכר כרש, לקיים מה שנאמר "יש מתעשר ואין כל, מתרושש והון רב".

סדרי הכנת השמן – יש ג' זמנים שמלקטים בהם זיתים מן האילן, ומהם ג' מיני שמנים. בתחילה מלקט מראש הזית, והיה עושה זאת רק כשהם מלאים שמן דכתיב "שמן זית" שיהיה שמן מזיתו. ובפעם השניה היה מלקט מראש הגג, י"מ זיתים שאינם מתבשלים היטיב וצריכים ריכוך בגג, וי"מ זיתים שבאמצע האילן. ובשלישית היה לוקט את הזיתים התחתונים שלא היו מתבשלים היטיב בגלל שאין עליהם שמש, ומניחים בבית הבד עד שילקו, ואח"כ מעלם לראש הגג, ועושה אותם ככברה כדי שיזובו מימיו. ובכל אחד מג' ליקוטים אלו היה כותש את הזיתים במכתשת (וי"א בריחיים), ונותנם לתוך הסל, ולר"י היה נותנם בצידו הסל, וזה השמן הראשון, ואח"כ טוען את הזיתים בקורה, ולר"י באבנים, וזה השמן השני, ואח"כ טוחן את הזיתים וטוען עליהם את הקורה, וזה השמן השלישי.

אלו בהמות מובחרות לקרבנות – אילים ממואב כבשים מחברון עגלים משרון גוזלות מהר המלך. לר"י היו מביאים כבשים שגובהם כרוחבם דכתיב "רעה מקנך ביום ההוא כר נרחב".

על חומותיך ירושלים הפקדתי שומרים – מלאכים כל היום וכל הלילה תמיד לא יחשו המזכירים את ד' אל דמי לכם, והם אומרים אתה תקום תרחם ציון, וי"א שאומרים בונה ירושלים ד', ולפני החורבן היו אומרים כי בחר ד' בציון אוה למושב לו.

שתי מדות:

מדות היבש שבמקדש

א' כל מדידה היו במקדש – לת"ק היו שני כלי מדידה של יבש, עשרון וחצי עשרון. ולר"מ שני כלים של עשרון דכתיב "עשרון עשרון", אחד היה גדוש ואחד היה מחוק, ואחד של חצי עשרון, וגם הוא היה מחוק, דיליף מו' ד"ועשרון", (וגם לרבנן העשרון היה מחוק). והכמים לומדים שהיה עשרון אחד מדכתיב "ועשרון אחד", ומ"עשרון עשרון" מרבים מידת חצי עשרון, וו' ד"ועשרון" לא דרשי. ור"מ לומד מ"ועשרון אחד" שלא ימדוד בכלי של ג' לפר או של ב' לאיל, ורבנן לומדים דין זה מהנקודה שמעל הו', ור"מ לא דורש מהנקודה.

ב' למה היו משמשים כלי המדידה – בעשרון היה מודד את כל המנחות, ואף פר שצריך שלשה עשרונים ואיל שצריך שנים היה מודד בכלי של עשרון. ובחצי עשרון היה מודד חביתי כה"ג, מחצה בבוקר ומחצה בערב. ולר"מ בגדוש היה מודד את כל המנחות, ובמחוק היה מחלק את החביתי כה"ג, שהיה מביא עשרון שלם וחוצהו.

חביתי כה"ג היה מחלקם לחלות ביד, דאין להכניס משקל כיון שנזכר לקללה "והשיבו לחמכם במשקל".

רמי בר חמא הסתפק אם אפשר לקדש קמצים ע"י השלחן כמו שהשלחן מקדש את הלחם, או שאין השלחן מקדש אלא את הלחם הראוי לו. ורב חסדא אמר שאינו מקדש והיינו קדושה ליקרב, אבל מקדש ליפסל. ושיעור המקום שמקדש ליפסל הוא ט"ו טפחים למ"ד שהלחם היה נכפף ב' טפחים ומחצה, וי"ב טפחים למ"ד שהלחם היה נכפף ב' טפחים.

מדות הלח שבמקדש

פ"ח. אלו כלי מידת לח היו במקדש –

לר"מ שבע מדות לח היו במקדש, חצי הין ושלישית ההין ורביעית ההין, לוג וחצי לוג ורביעית לוג. ור"י מנה מידות אלו מלמטה למעלה. ריו"ח מבאר שנחלקו בדין בירוצי המידות, שלר"י נתקדשו, דס"ל שהקב"ה לימד למשה שיעור רביעית, ואמר לו לשער על פיה את שאר המדות, ובאופן זה מצרפים את הבירוצין למידות שכשופך מקטן לגדול יכול לשפוך מהר עם הבירוצין. אבל לר"מ לימד הקב"ה למשה את מידת ההין, ואמר לו לשער על פיה את שאר המידות, ונמצא שהבירוצין לא כלולים במידות. ולאביי לכו"ע י"ל שבירוצי המידות נתקדשו או שלא נתקדשו, ונחלקו בהא דכתיב "מלאים" שלר"מ היינו שלא יחסר ולא יותיר, ולר"י אף אם הותיר חשיב מלאים.

לר"א בר צדוק היו חריצים במידת ההין שהיו מסמנים עד היכן מידת הפר האיל והכבש, ולא ס"ל שהיו ז' מידות, או דס"ל שהיו ז' מדידות.

למה ראוי כל שמן – השמן הראשון שבכל פעם כשר למנורה והשאר למנחות. והיה בדין שאם המנורה שאינה לאכילה טעונה "שמן זית זך" כ"ש המנחות שהם לאכילה, אבל לומדים "זך כתית למאור" ואין כתית למנחות. ולענין מנחות הראשון שבראשון אין למעלה הימנו, השני שבראשון והראשון שבשני שווים, וכן השלישי שבראשון והשני שבשני והראשון שבשלישי שווים, וכן השלישי שבשני והשני שבשלישי שווים, והשלישי שבשלישי אין למטה הימנו.

פ"ו: לת"ק "זך היינו נקי. ולר"י "כתית" היינו כתוש, וכתית כשר למנחות דכתיב "ועשרון סולת בלול בשמן כתית", והא דכתיב "כתית למאור" אבל למנחות לא בעינן זך וכתית. היינו מפני החסכון, שהתורה חסה על ממונם של ישראל.

אין הקב"ה צריך לאורה של מנורה, כדכתיב "ויקחו אֵלַיך שמן זית זך", ולכן היה השלחן בצפון והמנורה בדרום והמזבח ביניהם, להודיע שאין הקב"ה צריך לא לאכילה ולא לאורה. ומהאי טעמא היו חלוני ביהמ"ק "חלוני שקופים אטומים" שבפנים היו צרים ובחוץ היו רחבים. וכן כתיב "מחוץ לפרוכת העדות" שזה עדות שהשכינה שורה בישראל, שהנו המערבי היו נותנים בו שמן כמו בשאר הנרות וממנה היה מדליק את הנות האחרים מפני שהיתה זולקת עדיין, ובה היה מסיים את ההדלקה אחרי שהיה מדליק ממנה את שאר הנרות, ואינו צריך לאורה שהרי כל מ' שנה שהיו במדבר היו הולכים לאורו.

אלו ענבים ראויים לנסכים

כל הארצות כשרות להביא מהם יין לנסכים, אולם המקום המובחר הוא קדוחים ועטולין, ושניה להם בית רימה ובית לבן בהר וכפר סיגנא בבקעה. ואין מביאים משדה הצריכה זבל או השקיה או אם זרעו בין הענבים זרעים אחרים, ובדיעבד כשר. ואין מביאים יין הליסטיין שנתבשלו הענבים בחמה יותר מדאי, ובדיעבד כשר (והיינו לרב אשי פ"ז). שהוא הנמתק מהשמש, אבל מתוק מחמת הפרי פסול בדיעבד, ולרבינא יין הלסטיין פסול בדיעבד).

פ"ז. יין ישן – אין מביאים יין ישן דכתיב "אל תרא יין כי יתאדם" שכשהוא אדום והיינו בשנה הראשונה הוא מובחר, ואין הטעם משום דכתיב "לכבש יין" מה כבש בן שנתו אף יין בן שנתו, דהא בדיעבד כשר. ולחכמים יין ישן כשר.

אין מביאים יין מתוק או מעושן ולא מבושל, ואף בדיעבד פסול.

אין מביאים מדליות אלא מן הרגליות – גפנים נמוכים ומכרמים העבדים פעמיים בשנה שזה מובחר יותר.

אין כונסים את היין בכדים גדולים אלא בחביות קטנות, כשיעור לודיות בינוניות. ולא היו מניחים שתים שתים אלא אחד אחד.

אינו ממלא את החבית עד למעלה, כדי שיהא ריחו נודף. ואינו נוטל מפי החבית מפני הקמחין, ולא משוליה מפני השמרים, אלא מהאמצע.

הגזבר היה יושב עם קנה בידו, וכשיצא לובן היה מקיש בקנה, ולא היה אומר בפיו, מפני שכמו שהדיבור מועיל לבשמים כך הוא רע ליין. ולרבי

לר"ש לא היתה מידת הין במקדש כיון שאין דבר שזה שיעורו, והמידה השביעית (דגמירי שהיו שבע) היא לוג וחצי למנחת כה"ג, לוג ומחצה בבוקר לוג ומחצה בערב. ואמרו לו שיכול לשער ג"פ במידת חצי לוג, וענה להם ר"ש שכלי משמש מידה זו אינו משמש מידה אחרת, דאל"כ א"צ מידת חצי לוג ולוג, וישער במידת רביעית לוג. לרבנן היתה מידת הין לשמן המשחה, ולר"ש עשו כך לצורך שעה וגנוזהו.

למה היתה משמשת כל מידה, ולמה משחזה-

רביעית היתה משמשת לרביעית מים למצורע ולרביעית שמן לנזיר. הגמ' אומרת שמשחיתת מידה זו אינה נצרכת למצורע, שהרי טהרתו בחוץ, ואינה נצרכת לנזיר, שהרי הקדושה חלה בשחיתת האיל, אלא המשחה נצרכת לחבית כה"ג רביעית שמן לכל חלה.

פ"ח: חצי לוג היה משמש לחצי לוג מים לסוטה וחצי לוג שמן לתודה. וג' ומחצה לוגין שמן היו למנורה, חצי לוג לכל נר, דכתיב "מערב עד בוקר" תן לה מידה שתהא דולקת מערב עד בוקר, ושיערו חכמים שזה חצי לוג, (י"א שבדקו מלמטה למעלה, דהתורה חסה על ממונם של ישראל, וי"א שבדקו מלמעלה למטה דאין עניות במקום עשירות. ויש לומדים מ"מערב עד בוקר" שאין עבודה שכשרה מערב עד בוקר אלא זו. פ"טו). הגמ' אומרת שמשחיתת מידה זו אינה נצרכת לסוטה, כיון שמביא "מים קדושים", ולחמי התודה קדושים ע"י שחיתת התודה, אלא המשיחה נצרכת לחצי לוג שמן שהיה מחלק לכל נר ונר.

מדיני המנורה-

נר שכבה אינן השמן ראוי להדלקה אלא מטיב את הפתילה ונותן בה שמן אחר כשיעור שנותן מתחילה, (דאל"כ היה צריך עוד כלים כדי לשער כמה נחסר).

האם הנרות היו מקשה עם המנורה, וצורת הטבת הנרות - י"א שהמנורה ונרותיה באו מהככר והיו מקשה אחת דכתיב "ככר זהב טהור יעשה אותה" את המנורה, ונרותיה איתרבו מ"את כל הכלים האלה", אבל מלקחיה ומחתותיה לא היו מהככר דכתיב "אותה". ולפי זה לא היתה המנורה יכולה לזוז בשעת הטבה, שהרי היתה עשויה מקשה אחת, ולפי זה היה כמין טס של זהב על גבה, כשמטיבה היה דוחק את הטס כלפי פיה, וכשנותן בה שמן היה דוחקו כלפי ראשה.

וי"א שרק המנורה היתה מקשה ומהככר, אבל נרותיה ומלקחיה ומחתותיה לא, והא דכתיב "את כל הכלים האלה" היינו שגם פי הנרות היה זהב טהור, (אף שזה משחיר והתורה חסה על ממונם של ישראל). ולפי זה ניחא הא דאיתא שהנרות שבמקדש היו עשויים פרקים, כדי שיוכל להטיב את הנרות, וכן מציינו שהיה מסלק את הנרות ומניחם באהל מועד ומקנחם בספוג ונותן בהם שמן ומדליקם.

פ"ט: חצי לוג היה משמש גם ללחמי התודה, דכתיב בשמן בשמן ואין רבוי אחר רבוי אלא למעט, דהיה אפשר לא לכתוב בשמן כלל והיה שיעורו לוג ככל המנחות. והיה חוצה את החצי לוג, חציו לחלות ורקיקין וחציו לרביכה, דהא כתיב "בשמן" גבי רביכה. ולראב"ע חצי שמן לתודה ורביעית לנזיר וי"א יום שבין נדה לנדה הם הלכה למשה מסיני.

לוג היה משמש לכל המנחות, ואפי' המתנדב שישים עשרון מודד שישים פעמים במידת הלוג, דכתיב "עשרון בלול בלוג" כל עשרון טעון לוג. ולראב"י מספיק לה לוג אחד דכתיב "למנחה ולוג שמן", והא דכתיב "עשרון בלול ולוג" איצטרף לגופיה שיביא עשרון אחד, ולא נימא שכיון שמצורע עני מביא קרבן אחד, לא יביא מנחה כלל. ולרבנן אם מצורע עשיר מביא ג' קרבנות וג' עשרונות, אנו יודעים שקרבן אחד טעון עשרון אחד, ואין לומר שלא יביא כלל, ומ"מנחה ולוג שמן" לומדים שהמתנדב מנחה לא יפחות מעשרון שהוא טעון לוג שמן. ולראב"י תרתי שמעת מינה.

חצי הין היה משמש לנסכי הפר. ו**שלישית ההין** היה משמש לנסכי איל. ו**רביעית ההין** היה משמש לנסכי כבש. וכיון שהין זה י"ב לוגין, (דכתיב "שמן זית הין", וכתוב "שמן משחת קודש יהיה זה ל"י" וזה בגימטריא י"ב) נמצא ו' לוגין לפר וד' לאיל וג' לכבש.

פ"ט: תערובת נסכים - במתני' איתא שמותר לערב נסכי פרים לנסכי אילים, וכן של כבשים בשל כבשים, וכן של יחיד בשל ציבור, וכן של יום בשל אמש, אבל אין מערבים של כבשים בשל פרים ואילים משום שאלו בלילתם רכה ואלו בלילתם קשה, ואם נתערבו פסולים, אך אם בללם בפני עצמם ואח"כ נתערבו כשרים. ומאידך בבבלי' איתא שאין לערב נסכים בנסכים, דכתיב "הקטירו" שלא יערב חלבין בחלבין וה"ה נסכים בנסכים, ובבבלי' אחרת מבואר שרק סולת ושמן אין מערבים נסכי כבשים בנסכי פרים ואילים, אבל יין מערבים. ריו"ח מבאר דמתני' איירי בדיעבד, אבל לכתחילה אין לערב כלל. והגמ' שואלת שמשמע שמתני' לכתחילה קאמר. ואביי מבאר שאין מערבים סולת ושמן, וגם יין לא יערב שמא יבוא לערב סולת ושמן, ואם כבר הוקטר הסולת והשמן, או שכבר נתערבו הסולת והשמן, יכו לערב את היין.

מנחות ונסכים בכבש הבא עם העומר-

כבש הבא עם העומר אע"פ שמנחתו כפולה דכתיב "ומנחתו שני עשרונים", נסכיו לא היו כפולים דכתיב "ונסכו יין רביעית ההין, וכן שמנו אע"פ שהוא נבלל עם מנחתו לא היה כפול, דכתיב "ונסכה" וקרינן ונסכו, נסכה דמנחה רביעית כנסכו דיין.

כבש הבא עם העומר ששחטו שלא לשמו, לאביי מנחתו כפולה, דאל"כ א"א להקריבו. וכן תמיד של שחר ששחטו שלא לשמו, לאביי טעון שני גזירין בכהן אחד, דאל"כ א"א להקריבו. וכן תמיד של בין הערבים ששחטו שלא לשמו, לאביי טעון שני גזירין בשני כהנים, דאל"כ א"א להקריבו. ולרבי אבא אין הדין כך, שהרי יכול להקריבם לעולת נדבה. אבל אשם מצורע ששחטו שלא לשמו, או שלא נתן מדמו ע"ג בהונות, לכו"ע טעון נסכים, כיון דליכא אשם נדבה, והמצורע צריך להביא אשם אחר להתירו.

הגדשת המידות

צ: לרבנן לא היו גודשים את המידות, ולר"מ היתה מידה אחת של המידות שבה היו גודשים אותם, חוץ משל כה"ג שהיה גודשה לתוכה והיינו שהיה בה עשרון גם כשהיא מחוקה.

אם הגודש הוא קודש - לת"ק הגדשת המידה שבמידות הלח הם קודש, וביבש הם חול. ולר"ע בכלי הלח קודש מפני שכלי מידת הלח הם קודש, וביבש חול מפני כלי מידת היבש הם חול. ולרבי יוסי הטעם הוא מפני שהלח בתוך כלי ונעקר, מא"כ ביבש.

ביאור מחלוקתם - ת"ק סובר שמידת הלח נמשחה מבפנים ומבחוץ, ומידת היבש רק בפנים. ור"ע סובר שמידת היבש לא נמשחה כלל. ורבי יוסי סובר ששניהם נמשחו רק מבפנים, ובלח קודש מפני שהיה פנים ונעקר, ואף שלא התכוון לקדש אלא מה שהוא צריך, מ"מ כלי שרת מקדשים שלא מדעת. ולרבינא אף אם כלי שרת מקדשים רק מדעת אסור, גזירה שמא יאמרו מוציאים מכלי שרת לחול. ואף ששנינו שאם סידר את הלחם והביצים אחרי שבת אין להקטירם בשבת אלא יניחם לשבת הבאה, ולא חוששים שיאמרו שמניחים דבר בכלי שרת ואינו נפסל בלינה. בדבבר הנעשה בפנים שאינו מסור לכל, יודעים את טעם הדבר ואין מקום לגזירה.

מה היו עושים עם בירוצי המידות - איתא במתני' שמותר נסכים הולך לקיץ המזבח. לרבי חייה בר יוסף הכונה לבירוצי המידות, ובבבלי' איתא כדבריו שיתנום לזבח אחר, ואם אין זבח אחר אם לנו פסולים בלינה, ואם לא לנו ינתנו לקיץ המזבח, והיינו שיקנו בזה עולות שהבשר לד' והעורות לכהנים. ולריו"ח הכונה שאם סיכמו לקנות נסכים שלש

סאים בסלע, ועמדו על ארבע, שנותן ארבע, ואותו מותר הוא לקיץ המזבחה, (ואם סיכמו על ארבע בסלע ועלה המחיר לשלש בסלע, ג"כ צריך לתת ארבע). ובברייתא אחרת מבוואר כדבריו.

אלו קרבנות טעונים נסכים

צ: כל קרבנות הציבור והיחיד טעונים נסכים, דכתיב "ועשיתם אשה לד' וכו' ", אמנם מנחה אינה טעונה נסכים דכתיב "עולה", ושלמים טעונים נסכים דכתיב "זבח", ותודה טעונה נסכים דכתיב "או זבח", (ומ"זבח" א"א לומדה, ד"ל דכיון שמביאים איתה לחם א"צ להביא גם נסכים. ואף שאיל נזיר טעון נסכים אע"פ שיש עימו לחם, שם יש ב' מיני לחם ובתודה ארבע).

בכור ומעשר ופסח וחטאת ואשם אינם טעונים נסכים דכתיב "לפלא נדר או בנדבה" ואלו אינם באים בנדר או בנדבה. ואמנם אי לא כתיב "עולה א"א ללמוד רק מ"לפלא נדר או בנדבה" דהו"א שיש כאן כלל ב"ועשיתם אשה לד' ", ופרט ב"לפלא נדר או בנדבה", וכלל ב"לריח ניחוח", ונלמד רק דבר שאינו בא על חטא ונמעט חטאת ואשם ונרבה בכור מעשר ופסח, להכי כתיב "עולה" לומר שממעטים בכור ומעשר ופסח, ומרבים כל דבר שאינו מחויב ועומד דהא בעולת נדבה איירי, לרבות ולדות קדשים ותמורתם ועולה הבאה מן המותרות ואשם שניתק לרעיה וכל הזבחים שנובחו שלא לשמן.

עולות ראה ושלמי חגיגה אף שהם חובה טעונים נסכים, דכתיב "או במועדיכם" כל הבא במועדיכם טעון נסכים, ושעירי חטאת הבאים חובה ברגל אינם טעונים נסכים, דכתיב "וכי תעשה בן בקר" בן בקר היה בכלל, ויצא כדי להקיש אליו ולומר שאינו טעון נסכים אלא דבר הבא בנדר ונדבה כבן בקר.

עולת העוף אינה טעונה נסכים, לרבי יאשיה נתמעטה מ"מן הבקר או מן הצאן", ולרבי יונתן נתמעטה מ"זבח" דעוף אינו זבח, ומ"מן הבקר או מן הצאן" לומדים שהאומר הרי עלי עולה אע"ג דכתיב במק"א "מן הבקר ומן הצאן", א"צ להביא גם בקר וגם צאן, ואע"פ שרבי יונתן סובר שאם לא כתוב "יחידיו" הכונה לכל אחד מהם, מ"מ כיון דכתיב "ומן" כמאן דכתיב יחידיו דמי. ולרבי יאשיה אע"פ שגם כשלא כתוב יחידיו הכונה לשניהם, א"צ פסוק לומר שכאן א"צ שניהם, דכתיב "אם עולה קרבנו מן הבקר" וכתוב "ואם מן הצאן קרבנו". ומ"מן הבקר אן מן הצאן" לומדים שאם הביא ב' קרבנות מצאן או ב' קרבנות מבקר, צריך נסכים לכל אחד מהם. ולרבי יונתן צריך עוד פסוק לומר שלא רק במפרש שיביא מאחד מהם יביא מאחד מהם, אלא גם בסתמא יביא מאחד מהם.

צ"א. המביא נדר לבד או נדבה לבד טעון נסכים, דכתיב "לפלא נדר אן נדבה", ולרבי יונתן א"צ קרא לזה, ולומדים מ"או" שהמביא נדר ונדבה צריך להביא נסכים על כל אחד מהם.

חיוב הבאת נסכים על כל קרבן בפני עצמו - המביא עולה ושלמים שניהם בנדר או שניהם בנדבה, צריך נסכים לכל אחד מהם, דכתיב "אן במועדיכם". והמביא שתי עולות או שני שלמים, אחד בנדר ואחד בנדבה, צריך להביא נסכים על כל אחד מהם, דכתיב "עולה אן זבח". והמביא שתי עולות בנדר ושתי עולות בנדבה, או שני שלמים בנדר ושני שלמים בנדבה, אין אומרים ששם עולה הוא אחד ושם נדר הוא אחד ויספיק נסכים לאחד מהם, דכתיב "נדר אן שלמים". ואף בהקדישם בבת אחת טעון נסכים לכל אחד, דכתיב "ככה תעשו לאחד".

חטאת ואשם של מצורע טעונים נסכים, דלגבי מנחה כתיב בהו "ושלשה עשרונים סולת מנחה" ואיירי במנחה הבאה עם הזבח דכתיב "והעלה הכהן את העולה ואת המנחה", ונסכים לומדים מ"ויין לנסך קביעת ההיין תעשה על העולה או לזבח" עולה זו עולת מצורע וזבח זו חטאת מצורע ומ"או" לומדים אשם מצורע. ואין ללמוד חטאת ואשם

מ"לזבח", כיון שאשם בא להכשיר לבוא למחנה והחטאת באה לכפר. ואין לומר שמרבים מ"זבח" חטאת ואשם של נזיר, דגבי נזיר כתיב "ומנחתם ונסכיהם" לרבות עולתו ושלמיו, אבל חטאתו נתמעטה מ"ואת האיל יעשה זבח שלמים ומנחתו ונסכו" איל בכלל היה ויצא לומר שרק דבר שבא בנדר ונדבה טעון נסכים. ולרבה כל הפסוק ממעט מצורע, כיון שרק מצורע טעון ג' רבויים.

צ"א: עולת יולדת טעונה נסכים דכתיב "לכבש".

אחד עשר של מעשר שקרא לתשיעי עשירי ולעשירי תשיעי ולאחד עשר עשירי שהאחד עשר קרב שלמים, אע"ג דבעלמא אין הטפל חמור מן העיקר ומעשר גופיה לא בעי נסכים, מ"מ מרבים מ"האחד" שהוא טעון נסכים.

אילו של אהרן היה טעון נסכים, דכתיב "לאיל", ואין ללמוד מ"במועדיכם" כיון שהוא של יחיד, ואף שעולת יולדת טעונה נסכים, מ"מ הו"א שכיון שאין קבוע לו זמן אינו טעון נסכים.

פלגס כבש בחודש הי"ג שיצא מכלל בן שנה ולא הגיע לבן ג' שנים נסכיו כנסכי איל דכתיב "או לאיל", והיינו לרבי יוחנן דס"ל שהוא בריה בפני עצמה, ואם הקריבו אינו עולה לו לזבחו של איל או של כבש, אבל לבר פדא דס"ל שהוא ספק ויביא אחר ויתנה, קשה למה כתיב "או".

נסכי פר ונסכי עגל אינם חלוקים, דכתיב "לשור האחד". ו"או לאיל" בא ללמדנו שאע"פ שנסכי כבש ונסכי איל חלוקים, נסכי בן שתים ונסכ בן שלש אינם חלוקים, וכן נסכי כבשה ונסכי רחלה אינם חלוקים דכתיב "או לשה בכבשים", וכן נסכי גדי ונסכי שעיר אינם חלוקים דכתיב "או בעיזים".

דיני סמיכה

צ"ב. קרבנות ציבור אין בהם סמיכה, וגמירי שיש שתי סמיכות בקרבנות ציבור, אחד מהם הוא פר הבא על כל המצוות דכתיב "וסמכו זקני העדה את ידיהם על ראש הפר", והשני לר"י הוא שעיר המשתלח, אבל שעירי עבודת כוכבים אין בהם סמיכה, דנתמעטו מ"על ראש הפר", (ובאמת לא בעי קרא דמהלכה למשה מסיני לומדים זאת, והפסוק נזכר לגירסא בעלמא).

שיטת ר"ש ששעירי עבודת כוכבים טעונים סמיכה דכתיב "וסמך ידו על ראש השעיר" (והיינו דומיא דשעיר נשיא המכפר על עבירה ידועה, ולא שעיר הנעשה בפנים. ור"י מרבה מזה שעיר נחשון), וממעטים מ"החיי" ששעיר המשתלח טעון סמיכה באהרן, אבל שעירי עבודת כוכבים אין בהם סמיכה בכהנים אלא בזקנים, ושעיר המשתלח אינו בכלל השניים, כיון שאין הבעלים סומך אלא אהרן ובניו, (ולר"י כיון שאהרן ובניו מתכפרים בו חשיב סמיכה בבעלים), ואף דגמירי שיש שתי סמיכות בציבור, לולא קראי לא היינו יודעים מהם השניים, ולולא ההלכה היינו אומרים שזבחי שלמי ציבור טעונים סמיכה, דאם שלמי יחיד שאין טעונים תנופה חיים טעונים סמיכה חיים, כ"ש זבחי שלמי ציבור, להכי בעי להלכתא.

ואזדו לטעמייהו, שר"י סובר שעל טומאת מקדש וקדשיו, ישראל מתכפרים בדם שעיר הנעשה בפנים, והכהנים בפר של אהרן. ועל שאר עבירות כולם מתכפרים בוידוי של שעיר המשתלח, דהושוו כולם דכתיב "ועל הכהנים ועל כל עם ההל יכפר", ולר"ש הכהנים מתכפרים בפר של אהרן גם על שאר עבירות, דאף שהושוו לענין שכולם מתכפרים, מ"מ כל אחד מתכפר בשלו. ("וכפר את מקדש הקודש" זה לפני ולפנים. "ואת אהל מועד" זה היכל. "מזבח" כמשמעו. "יכפר" אלו העזרות).

צ"ב: קרבנות יחיד טעונים סמיכה, חוץ מבכור מעשר ופסח. דכתיב "קרבנו" למעט בכור, דלא נימא שאם שלמים שאינם קדושים מרחם טעונים סמיכה, כ"ש בכור הקדוש מרחם. ומ"קרבנו" (ג' קרבנו כתיב) ממעטים מעשר, דלא נימא שאם שלמים שאין מקדשים לפניהם

שתי הלחם:

לישת ואפית שתי הלחם ולחם הפנים-

לישה - שתי הלחם נילושים כל אחת בפני עצמה, דכתיב "שתי עשרונים יהיה החלה האחת", וכן הדין בלחם הפנים דכתיב "יהיה".
אפיה - לחם הפנים נאפה שתיים שתיים, דכתיב "ושמת אותם", אבל שתי הלחם נאפים אחד אחד, דכתיב "ושמת אותם" ולא כתיב "ושמתם".

לחם הפנים

צורת אפיתו - היו שמים את הלחם בדפוס כשהוא בצק, והיה דפוס גם בתורה, וכשהיה רודה את הלחם מהתנור היה נותנו בדפוס שלישי כדי שלא יתקלקל, ולא היה מחזירו לדפוס הראשון כיון שהלחם התנפח באפיה.

צ"ד: צורת הלחם-

לרבי חנינא היה הלחם בצורת תיבה פרוצה קרקעית רחבה וישרה, ובשתי הצדדים היה עולה למעלה זו כנגד זו. ולדבריו ניחא איך היו מניחים מעליה את הבזיכים והקנים, והיו צריכים לעשות סניפין ללחם כדי שלא ישבר מחמת כובד הלחמים העליונים, והיו מניחים אותם ע"ג הקרקע כיון שלא היה להם מקום על השלחן.

לר"ח היה הלחם כמין ספינה רוקדת רחבה מלמעלה ומחודדת למטה. ולדבריו צ"ל שהכינו מקום לבזיכים ולקנים על הלחם כיון שהראשים היו מחודדים, ועיגלו את הסניפים כדי שישמכו את הלחם, והיו מניחים אותם על השלחן, ונמצא שהיה הלחם מעמיד את הסניפים והסניפים מעמידים את הלחם, ותבנית הלחם בתנור לא היתה מרובעת אלא רק פיה היה מרובע. ובברייתא תניא כר"ח.

צ"ה. אם הלחם היה נפסל במסעות - י"א שלחם הפנים היה נפסל במסעות שהיו נוסעים במדבר ומפרקים את המשכן, וי"א שלא היה נפסל. הגמ' מסיקה שאין מחלוקת בדבר זה, ולכ"ז אם הלחם היה מסודר על השלחן אינו נפסל, דכתיב "ולחם הפנים עליו יהיה" בקדושתו קאי, ואם הלחם היה מסולק מהשלחן לכ"ז הלחם נפסל, וכדאיתא בברייתא אבן ששת כ"א סעודת קדשים נפסלים היוצא, ומבואר בשמעתא המסעות אין דינו כ"א סעודת קדשים נפסלים ללחם הפנים, (ומ"מ זבים ומצורעים משתלחים מחוץ למחיצתם, ומ"מ לר"א דס"ל זשבים ומצורעים שנכנסו למקדש בפסח הבא בטומאה אין חייבים כרת, דכתיב "וישלחו מן המחנה כל צרוע וכל זב וכל טמא לנפש" אין משתלחים זבים ומצורעים אלא בזמן שטמאי מתים משתלחים, ולדבריו ה"ה שבמסעו היו מותרים זבים ומצורעים להכנס לשם). ואב"י לומד שיש סילוק מסעות בלילה, דאם רק ביום אין נ"מ בפסול יוצא שהרי כבר נפסלו בלינה, ואף דכתיב "ללכת יומם ולילה" הו"א שרק כשעקרו ביום הולכים בלילה, קמ"ל אב"י שהיו עוקרים בלילה.

צ"ה: שתי הלחם ולחם הפנים אין אפיתם דוחה שבת.

מקום הלישה והעריכה והאפיה-

לת"ק לישת ועריכת שתי הלחם ולחם הפנים היתה בחוץ, והאפיה היתה בפנים, (וי"ל שמידת יבש לא נתקדשה, ומ"מ אפיתם בפנים כיון שהתנור מקדש, אך קשה דכיון שאין אפיתם דוחה שבת, א"כ נפסלו בלינה), ולר"י כל מעשיהם בפנים, ולר"ש כשר בין בעזרה ובין בבית פאגי.

הגמ' רצתה לבאר שר"י ור"ש נחלקו בהא דכתיב גבי דוד שאמר שיתנו לו מלחם הפנים "והוא דרך חול אף כי היום יקדש בכל", ר"י סובר שראה אותם אופים בחול ואמר להם שכיון שהכלי מקדש א"כ עד שבת יפסלו בלינה, ולר"ש ראה אותם אופים בשבת ואמר להם שכיון שרק התנור מקדש א"כ יאפו אותם בשבת. והגמ' דוחה שמבואר בפסוקים שדוד לא מצאם בשעת אפיה. אלא ר"י ור"ש נחלקו בקבלה מרבתייהם, והא דכתיב "דרך חול" היינו שאמר להם שהוא יכול לאכול את לחם הפנים, דאם יצא מידי מעילה הוא דרך חול, ואם "היום יקדש בכל" מותר לי כי אני מסוכן שאחזו בולמוס.

צ"ו. חביתיה כה"ג לישתם עריכתם ואפיתם בפנים, ודוחות את השבת, אבל טחינתם והרקדתם אינו דוחה את השבת, דכל מלאכה שאפשר לעשותה מערב שבת אינה דוחה את השבת.

ואחריהם טעונים סמיכה, כ"ש מעשר שמקדש לפניו ולאחריו בקרא לעשירי תשיעי וכו'. ומ"קרבנו" ממעטים פסח, דלא נימא שאם שלמים שאין חיוב להביאם טעונים סמיכה, כ"ש פסח שהוא חובה. הגמ' אומרת שהפסוקים הם אסמכתא בעלמא, דהא איכא למיפרך מה לשלמים שטעונים נסכים ותנופת חזה ושוק. ולומדים מהפסוקים למעט קרבן חבירו וקרבן עכו"ם ולרבות שכל בעלי הקרבן צריכים לסמוך.

צ"ג. סמיכה ותמורה בירוש - לר"י יורש אינו סומך ואינו ממיר, דכתיב "קרבנו" ולא קרבן אביו (ולא מרבים כנ"ל שכל בעלי הקרבן צריכים לסמוך, או שעכו"ם וחבירו נלמדים מחד קרא), וכמו בשבט הקדש יורש אינו סומך, כך בתחילת הקדש יורש אינו ממיר, ומ"מר ימיר" לומד ר"י לרבות אשה א"פ שכל הענין מדבר בלשון זכר. ולרבנן יורש סומך ומביא נסכים וממיר, דמרבים סמיכה בירוש מדכתיב "המר ימיר" ויליף סוף הקדש שירוש סומך מתחילת הקדש, ומ"קרבנו" מרבים שכל בעלי הקרבן צריכים לסמוך, ובעינן חד קרא לקרבן חבירו וחד קרא לעכו"ם, ואשה מרבים מ"ואם" (ור"י לא דורש מ"ואם").

מי אינו סומך-

חרש שוטה וקטן כיון שאינם בני דעה.

עכו"ם דכתיב "בני ישראל".

סומא, י"א שלומדים סמיכה סמיכה מזקני עדה, ולא לומדים מעולת ראייה כיון שהיא עצמה נלמדת מעולת נדבה (דכתיב "ויקרב את העולה ויעשה כמשפט"), וי"א שלומדים סמיכה סמיכה מעולת ראייה, ולא לומדים מזקני עדה דאין דנים יחיד מציבור.

צ"ג: **עבד ושליח ואשה** אינם סומכים, דכתיב ג"פ "ידו" למעט יד עבדו ויד שלוחו ויד אשתו, וצריכא, דמהראשון היינו ממעטים רק עבד שאינו בר מצוות, ומהשני היינו ממעטים שליח שהוא כמותו אבל אינו כגופו, ומהשלישי ממעטים אפ"י אשה, שאע"פ שאשתו כגופו אינה סומכת.

סמיכה היא שיירי מצוה ואינה מעכבת, דכתיב "וסמך ונרצה", וכן לומדים לגבי תנופה מדכתיב "לתנופה לכפר".

סומכים עם היד על הראש דכתיב "וסמך ידו על ראש", ולא על הצוואר ולא על הגב ולא על החזה. וצריכא, דמהראשון ממעטים צוואר שאינו בגובה הראש, ואח"כ ממעטים גב, ואח"כ ממעטים חזה שאף שנתרבה לתנופה אין סומכים עליו, וכן שאין לסמוך על צידי הראש.

מטלית חוצצת לסמיכה.

סומכים בשתי ידים, דכתיב "וסמך אהרן את שתי ידו", מדכתיב שתי מבואר שבכל מקום שנאמר ידו הרי זה שתיים אא"כ כתוב אחת, והיינו בידי דסמיכה, אבל לא בשאר מקומות, שהרי כתיב בכ"ד מקומות ידו ולא כתיב ידו.

שוחטים במקום שסמכו, דבעינן תיכף לסמיכה שחיטה.

צ"ד. חומר בסמיכה מבתנופה שאחד מניף לכל השותפים בקרבן, ואין אחד סומך לכל השותפים דכתיב "קרבנו" לרבות כל בעלי קרבן לסמיכה, ובעי קרא כדי שלא נלמד ק"ו מתנופה, ואין לומדים תנופה מסמיכה שכולם ניפו, כיון דא"א שכולם ניפו, דכולם יחד היו חציצה, ובזה אחר זה הא כתיב "תנופה" ולא תנופות.

חומר בתנופה מבסמיכה, שהתנופה נוהגת בקרבנות יחיד ובקרבנות ציבור, בחיים ובשחוטים, בדבר שיש בו רוח חיים ובדבר שאין בו רוח חיים. ומה שמצינו סמיכה בשחוטין היכא שהכה"ג רוצה להקטיר, (שהיה עולה בכבש והוסגן בימינו, וכשמגיע למחצית הכבש אווז הסגן בימינו, והכהן הראשון מושיט לו את הראש והרגל, והכה"ג סומך וזורק, וכן עושה בשתי הידים וכו'), התם הסמיכה היא משום כבודו של כה"ג.

מנחות הנעשות בפנים טעונות כלי שרת, דכתיב "זה המקום אשר יבשלו שם הכהנים את האשם ואת החטאת אשר יאפו את המנחה" מנחה טעונה כלי דומיא דאשם וחטאת. אבל המנחות הנעשות בחוץ אינם טעונות כלי שרת. לחם פנים- שיהיו לו פנים.

השלחן ולחם הפנים

שתי הלחם אורכם ז' טפחים ורחבם ד' טפחים וקרנותיהם ארבע אצבעות. ולחם הפנים אורכו י' טפחים ורוחבו ה' טפחים וקרנותיו ז' אצבעות. וסימן ז"ד ד"ה ז'.

מידות השלחן וצורת סידור הלחם על גביו-

לר"י השלחן אורכו י' טפחים ורוחבו ה' טפחים, והיו מניחים את אורך הלחם לרוחב השלחן וכופלים ב' טפחים ומחצה מכל צד, ונמצא שהיה ממלא חצי מהשלחן.

לר"מ השלחן אורכו י"ב ורוחבו ו', והיו כופלים ב' טפחים מכל צד, וב' טפחים היו רווח באמצע כדי שיכנס שם אויר. ולדבריו השלחן היה מקדש י"ב טפחים.

לאבא שאול היו מניחים בב' הטפחים שבאמצע שני בויכי לבונה של לחם הפנים, אמרו לו והא כתוב "ונתת על המערכת לבונה זכה", אמר להם הרי כבר נאמר "ועליו מטה מנשה".

השלחן היה מקדש ט"ו טפחים מלמעלה לר"י, וי"ב טפחים לר"מ. והקנים היה רובם שקוע בתוך הלחם, ומעט בחוץ כדי שלא יתעפשו, וכיון שהיה מעט יותר מט"ו לא חישובו אותו. והבזיכים היו בתוך הלחם, והקרנות היו כפופים לתוך הלחם, והמסגרת היתה למטה, ולמ"ד שהיתה למעלה היתה מוטת כלפי חוץ.

צ"ו: קבלת טומאה בשלחן-

השלחן היה מקבל טומאה, שאף שכלי עץ העשוי לנחת אינו מק"ט, דבעינן דומיא ד"שק" שמיטלטל מלא וריקן, השלחן היה מיטלטל מלא וריקן, דכתיב "על השלחן הטהור" מכלל דאיכא טמא, ובהכרח שהיו מיטלטלים אותו, שהיו מגביהים אותו לעולי רגלים ואומרים להם ראו חביבתכם לפני המקום, שהיה נשאר חם כדכתיב "לשום לחם חם ביום הלקחו".

אבל משום הציפוי לא היה מק"ט, כיון שרחמנא קרייה "עץ". אבל בעלמא מצנינו ששלחן ודובלקי של עור שנפחתו או שציפה אותם בשיש, אינו טמא אלא אם שייך מקום הנחת כוסות, ולר"י מקום הנחת חתיכות. ואין חילוק אם הציפוי עומד מחובר במסמרות או לא, ואם חיפה את הכלבזים או לא. ושלחן מצופה העשוי מעץ מכוסם שהוא חשוב, לר"ל אינו בטל לצפוי, ולריו"ח בטל לצפוי.

לדברי האומר שהמסגרת היתה למטה, נמצא שטבלה המתהפכת חלקה מנ"צ צדיה טמאה, ולדברי האומר שמסגרתו היתה למעלה, יש להסתפק אם טבלה המתהפכת מקבלת טומאה.

צ"ז: בזמן שביהמ"ק קיים המזבח מכפר על האדם, ועכשיו שלחנו מכפר עליו.

כלי השלחן- כתיב "ועשית קערותיו וכפותיו וקשותיו ומנקיותיו אשר יוסך בהם", קערותיו אלו הדפוסים להכנת הלחם, כפותיו אלו הבזיכים, קשותיו אלו הסניפים, ומנקיותיו אלו הקנים שמניקים בהם את הלחם מעיפוש, אשר יוסך בהם- שמשככים בהם את הלחם.

הסניפים והקנים- היו לשלחן ד' סניפים מזהב, מפוצלים בראשיהם, והיו סומכים בכל שניים מערכה אחת. והיו כ"ח קנים שהיו כחצי קנה חלול, י"ד לכל מערכה.

סידור הקנים ונטילתם אינו דוחה שבת, (לרש"י משום מדמחזי כבונה וסותר, ולתוס' האיסור משום מוקצה), אלא היה שומט את הקנים מערב שבת ונותנם לאורך השלחן. ואף שנתינת הקנים היא דאורייתא, מ"מ כמו שמלאכה שאפשר לעשותה מע"ש אינה דוחה את השבת, כך סידור הקנים אינו דוחה שבת, דבזמן מועט כזה - הצי"י, לא יתעפש הלחם, ולכן היה מסדר את הקנים במוצאי שבת, והיה מגביה את החלות ומכניס ג' קנים מתחת כל חלה, ומתחת חלה התחתונה לא היה צריך קנים כיון שהיא מונחת על טהרו של שלחן ואין חשש שתתעפש, ומתחת החלה העליונה היה מניח שני קנים, כיון שאין עליה משאוי.

גודל האמות שבמקדש

שיטת ר"מ שכל האמות שבמקדש הם בינוניות של ששה טפחים, חוץ משל מזבח הזהב והקרן והסובב והיסוד שהיו של חמשה טפחים. שיטת ר"י שאמות הבנין היו של ששה טפחים, ושל הכלים היו של חמשה טפחים.

צ"ח: ונחלקו בהא דכתיב "ואלה מידות המזבח באמות אמה וטופח (והיינו שמודיים באמה של ה' טפחים, שהיא חסרה טפח מאמה בינונית של ששה טפחים) חיק האמה (-יסוד בגובהה והיינו שהאמה שמהרצפה עד היסוד היתה של ה' טפחים, אבל היסוד עצמו היה אמה בינונית) ואמה רוחב (-סובב בכניסה והיינו רוחב הסובב) וגבולה אל שפתה סביב זרת האחד (-קרנות, וזה ניחא בין אם הכונה לגובהה בין אם הכונה לכניסה) וזה גב המזבח (-מזבח הזהב)". לר"מ "זה" בא למעט את שאר הכלים שהיו באמה של שש טפחים, ולר"י זה היינו כזה, לרבות שאר כלים לאמה של ה' טפחים.

חישוב גובה המזבח ודיניו לפי גודל האמות-

גובה המזבח הוא עשר אמות, והיינו נ"ח טפחים דכל אמותיו היו בנות ו' טפחים, חוץ מהאמה התחתונה ואמת הקרן, חוט הסיקרא היה באמצע המזבח כדי להבדיל בין דמים התחתונים לדמים העליונים, ואמנם אמה המתחת הסובב שייכת לחצי העליון, דחצי המזבח זה כ"ח טפחים, ומהקרנות עד הסובב היו כ"ג טפחים, (ולכן אם מיצה דמה של עולת העוף אמה מתחת הסובב כשרה).

היסוד עצמו היה אמה של ששה טפחים, שהרי רוחב המזבח כולל היסוד הוא ל"ב אמה, ובלי היסוד ל' אמה, ומבואר שהיסוד עצמו היה של ו' טפחים, דאל"כ נשאר עוד ב' טפחים. וכן ממה שמעל הסובב היה רוחב המזבח כ"ח אמה, מבואר שהסובב היה אמה של ששה טפחים. וכן מוכח ממה שרוחב מקום המערכה הוא כ"ד אמה על כ"ד אמה, וכדכתיב "והאריאל שתיים עשרה אורך בשתיים עשרה רוחב רבוע" והיינו כשמודד מהאמצע דכתיב "אל ארבעת רבעיו", ואם בסיס המזבח הוא ל"ב אמה ויורד ב' אמות ביסוד וב' אמות בסובב, ועוד ב' אמות של רוחב הקרנות, ועוד ב' אמות למקום הילוך רגלי הכהנים, נשאר כ"ד למערכה, ובאמת כיון שרוחב הסובב היה של חמשה נמצא שיש עוד ב' טפחים, ואם נאמר שרוחב הקרנות הוא ג"כ ה' טפחים, מ"מ יש כאן רק עוד ד' טפחים, וכיון שאינם אמה לא חשיב להו.

וכן מוכח ממה שהעזרה היתה קפ"ז אמה אורך וקל"ה אמה רוחב, ו"א אמה לדריסת רגלי ישראל, ו"א אמה לדריסת רגלי הכהנים, המזבח ל"ב אמה, בין האולם ולמזבח כ"ב אמה, ההיכל מאה אמה, וי"א אמה אזורי בית הכפורת, ואם ירוחב היסוד והסובב והקרנות הם אמה של ה' טפחים, א"כ היה המזבח רק י"א אמה, וחסר אמה מחשבון העזרה.

צ"ח: אמה בינונית היא של ששה טפחים, והיו ב' מידות גדולות יותר מונחות בחדר שהיה מעל השער המזרחי של העזרה שהיה מצויר כתבנית שושן הבירה (ועשו צורה של שושן הבירה כדי שידעו מהיכן באו ויודו למלכם שהוציאם משם, וי"א כדי שתהא איתם מלכי עמלק, לדעולם היתה איתם מלכות עליך), מידה אחת היתה יתירה על אצבע, והם מידה אחת היתה יתירה עוד חצי אצבע, והסיבה שעשו מידה גדולה יותר היא כדי שיהיו האומנים נוטלים בקטנה ומחזירים בגדולה כדי שלא יבואו לידי מעילה, והסיבה שעשו ב' מידות גדולות יותר, כדי שבכסף וזהב ימדדו בקטנה שלא יפסידו הרבה, ובבנין ימדדו בגדולה.

ועלהו לתרופה- י"מ לרפא פה שלמעלה והיינו אילמים, וי"מ לרפא פה שלמה והיינו עקרות.

הארון המנורה והשלחן

היו על השלחן ב' מערכות, ובכל מערכה ו' לחמים, דכתיב "שתיים מערכות שש המערכת", ואם נתן אחת של ארבע ואחת של שמונה לא יצא, ואם נתן שתיים של שבע, רבי אומר רואים את העליונה כאילו אינה, ואף שנותן את הלבונה על חלה שכאילו אינה, מ"מ הא דכתיב "ונתת על המערכת לבונה" שיטת רבי ש"על" היינו בסמוך.

כל הכלים שבמקדש היו מונחים כשאורכם לאורכו של בית המקדש, חוץ מהארון שהיה ארכו לרוחבו של בית, שהרי הבדים היו ממזרח למערב, דכתיב "ויאריכו הבדים" והבדים היו נוגעים בפרוכת ודוחקים במין שני דדי אשה, אבל לא היו מקרעים בפרוכת, דכתיב "ולא יראו החוצה", והבדים היו לרחבו של הארון, שהרי הארון היה נישא בארבע דכתיב "ונסעו הקהתים" שתיים, "ונשאי המשכן" שתיים, ואם הבדים היו לארוך הארון לא היו ב' לווים יכולים להכנס ברוחב הארון שהוא אמה ומחצה.

צ"ח: 'י המנורות והשלחנות שעשה שלמה-

עשרה שלחנות עשה שלמה המלך, דכתיב "ויעש שלחנות עשרה וינח בהיכל חמשה מימין וחמשה משמאל", השלחן של משה היה באמצע, חמשה מימין וחמשה משמאל, וכולם היו בצפון, דכתיב "והשלחן תתן על צלע צפון".

עשר מנורות עשה שלמה, דכתיב "ויעש את המנורות הזהב עשר כמשפט ויתן בהיכל חמשה מימין וחמשה משמאל", המנורה של משה היתה באמצע חמשה מימין וחמשה משמאל, וכולם בצד דרום, דכתיב "ואת המנורה נוכח השלחן".

והיו השלחנות והמנורות מונחים מחצי הבית ולפנים אם לא מחשבים את קודש הקדשים, ומשליש הבית ולפנים אם מחשבים את קודש הקדשים, שההיכל היה ס' אמה, ומתוכו כ' אמה קודש הקדשים, והם היו בעשרים אמה שליד קודש הקדשים.

כיוון הנחת המנורות והשלחן והארון- המנורה היתה מונחת כשראה אחד במזרח וראשה השני במערב, דכתיב בנר המערבי "לפני ד" ומבואר ששאר הנרות לא היו לפני ד', והארון היה מונח בין צפון לדרום, והשלחן לרבי היה מונח בין מזרח למערב, דגמר ממנורה, דדנים חוץ מחוץ ולא מפנים, ולר"א בר"ש היה מונח בין צפון לדרום, דגמר מארון, וס"ל שגם המנורה היתה בין צפון לדרום, אבל הנר המערבי היה מצודד לפני ד', ושאר הנרות היו מצודדים לנר האמצעי דכתיב "אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות".

צורת הנחת השלחנות- השלחנות היו מונחים בב' שורות, (דאל"כ אין מקום לעשרה שולחנות בעשרים אמה דא"א לצמצם שלא יהיה רוח בנייהם, וגם אין מקום למעבר הכהנים, וגם נמצא שיש שולחנות בדרום, וגם אין מקום לשלחן של משה), ולמ"ד שהיו מונחים ממזרח למערב בהכרח שהשלחן של משה לא היה ממש ביניהם, אלא מחוץ להם כתלמיד היושב לפני רבו.

צ"ט: לת"ק לא היו מסדרים לחם הפנים אלא על השלחן של משה, דכתיב "ואת השלחן אשר עליו לחם הפנים", וכן לא היו מדליקים אלא במנורה של משה, דכתיב ומנורת הזהב. ולר"א בן שמוע היו מסדרים לחם על כל השולחנות, דכתיב "ואת השולחנות ועליהם לחם הפנים", (ורבי יוסי בר"י מבאר שהכונה להא דתניא שהיו עוד שתי שלחנות באולם מבפנים, אחד של כסף שעליו היו מניחים לחם הפנים בכניסתו, ואחד של זהב שעליו היו מניחים לחם הפנים ביציאתו, שמעלין בקודש ואין מורידין), והיו מדליקים בכל המנורות, דכתיב "ואת המנורות ונרותיהם".

תורה

ת"ח ששכח תלמודו מחמת אונסו אין נוהגים בו מנהג בזיון.

צ"ט: פעמים שביטולה של תורה זהו יסודה, דכתיב "אשר שיברת" ישר כחך ששיברת.

ת"ח ססרה אין מבזים אותו בפרהסיא.

כל המשכח דבר אחד מתלמודו עובר בלאו, שנא' "רק השמר לך ושמור נפשך מאד פן תשכח", והשמור זה לאו, ולרבינא עובר בשני לאוין, דגם פן זה לאו, ולרב נחמן בר יצחק עובר בג' לאוין, דגם ושמור זה לאו. ואמנם אינו עובר באונס אלא במסרים מליבו דכתיב "סורור", ולרבי דוסתאי אינו עובר בתקפה עליו משנתו, דכתיב "רק" מיעוט הוא.

תורה ניתנה בארבעים, ונשמנה נוצרה בארבעים, וכל שאינו משמר את התורה אין נשמטו משתמרת.

לא ימוש ספר התורה הזה מפין- לרבי אמי אפי' אם לא למד האדם אלא פרק אחד שחרית ופרק אחד ערבית, קיים מצות "לא ימוש". וריו"ח אמר בשם רשב"י שאפי' אם לא קרא אלא ק"ש שחרית וערבית קיים מצות "לא ימוש". וי"א שאין לאמור דבר זה לפני עם הארץ שע"ז לא ירגיל בניו לת"ת. ולרבא מצוה לאומרו בפני עם הארץ, שיאמר שאם על ק"ש מקבלים שכר גדול כזה, כ"ש אם יסוק כל היום.

והגית בו יומם ולילה- רבי ישמעאל לומד מזה שאף מי שלמד את כל התורה אסור לו ללמוד חכמת יונית, דאין לך שעה שאינה יום או לילה. ולרבי שמואל בר נחמני פסוק זה אינו חובה או מצוה אלא ברכה שבירך הקב"ה את יהושע שכיין שד"ת חביבים עליו ביותר דכתיב "לא ימוש מתוך האהל" ממילא יזכה ללא ימוש שלא ישכח תורתו.

עוד אמר רבי ישמעאל שד"ת לא יהיו חובה האדם שירצה להפטר מחובה זו, ואינו רשאי לפטור עצמו מהם בלימוד מעט. רש"י. והתוס' ביארו שהכונה שלא יסוק רק בתורה אלא יפה ת"ת עם דרך ארץ. אי נמי הכונה שלא עליך המלאכה לגמור, אבל אי אתה בן חורין להפטר ממנה.

מידת בשר ודם להסית את חבריו מדרכי חיים לדרכי מיתה, ומידת הקב"ה להסיתו מדרכי מיתה לדרכי חיים, דכתיב "ואף הסיית" (הקב"ה ללמוד תורה) מפני צר"ו והיינו להצילו מהגיהנום שפיו צר, כדי שהעשן יהיה צבור בתוכו, (ומ"מ הגיהנום עצמו אינו צר, והוכן גם למלך ת"ח שפרש מן התורה, ויש בו עצים הרבה), ושכר התורה מלבד ההצלה מהגיהנום גם "נחת שלחן מלא דשן".

לחם הפנים

שתי שלחנות היו באולם מבפנים, אחד של כסף שעליו היו מניחים לחם הפנים בכניסתו, ואחד של זהב שעליו היו מניחים לחם הפנים ביציאתו, שמעלין בקודש ואין מורידין. ועוד שלחן של זהב היה בפנים, שעליו היה לחם הפנים תמיד.

הוצאת הלחם הישן והכנסת החדש- לת"ק היו נכנסים ב' כהנים עם ב' סדרים של לחם הפנים, וב' כהנים עם שני בזיכים, ולפניהם היו ד' כהנים כדי להוציא את הסדרים והבזיכים הישנים, המכניסים עומדים בצפון ופניהם לדרום, והמוציאים עומדים בדרום ופניהם לצפון, והיו מכניסים תוך כדי ההוצאה דכתיב "לפני תמיד". ולרבי יוסי אף אם מניחים אח"כ היה מתקיים בזה "לפני תמיד" שהכונה בזה שלא ילין השלחן בלא לחם.

חלוקת לחם הפנים-

היו נותנים את הלחם על שלחן הזהב שהיה באולם, ומקטירים את הבזיכים, ומחלקים את החלות לכהנים,

אם חל יוה"כ בשבת היו החלות מתחלקות בערב. (יוה"כ שחל בערב שבת, השעיר נאכל בערב אע"פ שא"א לבשלו בשבת, והבבליים היו אוכלים אותו חי מפני שדעתן יפה. והבבליים הם אלכסנדרים, וכיון שהיו חכמי א"י שונאים אותם את הבבליים, קראום ע"ש הבבליים).

ק: **חיוב עמידת הלחם והבזיכים על השלחן ז' ימים-** אם סידר את הלחם בשבת ואת הבזיכים רק במוציא שבת והקטירים בשבת הבאה פסול, וא"א להשהות את הלחם לשבת הבאה, דכיון שעברו על הלחם ז' ימים הוי מחוסר זמן. ובאופן זה אין חייבים עליהם משום פיגול ונותר וטמא. וכן אם סידר את הלחם והבזיכים בשבת, והקטיר את הבזיכים למחרת, פסול ואין חייבים משום פיגול ונותר וטמא. ואם סידר את הלחם והבזיכים לאחר השבת, אם הקטיר את הבזיכים בשבת פסול, אלא ימתין לשבת הבאה ולא נפסל בלינה. דאין שלחן מקדשן אלא בשבת.

קדושה בכלי לפני זמנו- תמיד שנשחט בלילה יצא לבית השריפה, (ולפי שאירע פעם אחת שעלה מאור הלבנה וחשבו שהאיר המזרח ושחטו תמיד בלילה, היו מעמידים צופה שיראה אם האיר המזרח), ואפי' עולת העוף שנמלקה בלילה, ומנחה שנקמצה בלילה, תצא לבית השריפה. ואינו יכול להחזיר את הקומץ למנחה, משום שכלי שרת מקדשים אף שלא בזמנם, והיינו שמקדשים ליפסל, אבל להכשירו ליקרב אינו קדוש אלא בזמנו, אמנם כל זה בלילה, דקסבר שהלילה אינו נחשב מחוסר זמן, אבל אם עדיין לא הגיע יום הקרבתו, כנ"ל לענין לחם הפנים שסדרוהו ביום ראשון, הוי מחוסר זמן, ולפי זה צ"ל שלפני ליל שבת סילקו את הלחם מהשלחן, או דנימא שכיון שסדרו שלא כמצוותו הוי כמו שסידרו קוף ואין השלחן מקדשו אפי' בזמנו.

ק: לחם הפנים היה נאכל ביום התשיעי לאפייתו, באופן הרגיל שהיה נאפה בערב שבת ונאכל בשבת הבאה, ואם חל יו"ט בערב שבת היה נאכל בעשרה, ואם חלו לפני שבת שני יו"ט של ר"ה היה נאכל לאחד עשר. לת"ק אין אפייתו דוחה שבת או יו"ט, ולרשב"ג דוחה יו"ט אבל לא יוה"כ.

שתי הלחם היה נאכל ביום השני לאפייתו, ואם חל יו"ט אחר השבת נאכל ביום השלישי.

נדרים ונדבות אין קרבים ביו"ט, מדאורייתא.

יהיה עשרון אחד פחות מהצבור. ולר"ש אין זה הטעם, שהרי חלקם למנחת הפך וחלקם לכבשים, אלו בליתם עבה ואלו בליתם רכה, אלא נבללים בשחרית ואלו נבללים בבין הערבים, ואין נבללים יחד. אלא הטעם הוא דכתיב "וכל מנחה בלולה בשמן" הבא מנחה שראויה להבלל, ורק עד שישים יכולים להבלל יחד, אמרו לו וכי בשישים נבללים ובשישים אחד אין נבללים, אמר להם כל מידות חכמים הם בצמצום, וכדמצינו שאדם טובל במ' סאה ולא במ" סאה חסר קורטוב, וכן כביצה מטמא טומאת אוכלין ולא כביצה חסר שומשום, וכן ג' על ג' מטמא מדרס ולא ג' חסר נימא אחת. ואף שאם לא בלל כשר, מ"מ כיון שהוא ראוי לבילה אין בילה מעכבת בו, אבל שאינו ראוי לבילה בילה מעכבת בו.

דס נבילה- לב"ש הוא טהור, ולב"ה מטמא ברביעית הואיל ויכול לקרוש ולעמוד על כזית.

"והיו חייך תלואים לך מנגד" זה הלוקח תבואה משנה לשנה ואין לו קרקע לזרוע, ואינו יודע אם יהיו לו מעות לשנה הבאה לקנות תבואה, ופחדת לילה ויומם" זה הלוקח תבואה מערב שבת לערב שבת, "ולא תאמין בחיך" זה הסומך על הפלטר.

נדבת נסכים

ק"ד. אין מתנדבים לוג או שניים או חמשה, אבל מתנדבים שלשה ארבעה וששה או יותר.

אין קבע לנסכים ואם התנדב יותר מהשיעור אינו חייב להקריבם יחד. וראיה לדבר מדרדריש בברייתא (מ"האזרח" שמתנדבים נסכים בלי קרבן ושיעורם ג' לוגין, ודריש) מ"היה" שאם רצה להוסיף על ג' יוסיף. ובהכרח הכונה להוסיף לחמשה, וקריב ארבע והחמישי יהיה למותרות, אבל לכתחילה לא דאין מפרשין תחילה למותרות, דאי ארבעה וששה פשיטא, דהא חזו לאיל ופר. אבל מהא שאין במקדש שופר למותר נסכים (אלא רק ששה למותר חטאת ואשם ונזיר ומצורע וקנינים ומנחת חוטא), אין ראיה שיש קבע לנסכים, ד"ל שכיון שנסכים שכיוי יכול לצרפם לקרבן אחר.

את"ל יש קבע לנסכים אם התנדב עד עשרה מקריבם שבעה לכבש ואיל, ח' לשני אילים, ט' לפר וכבש, י' לפר ואיל, אבל ב"א יש להסתפק אם כוונתו לשני אילים וכבש, או שאין אומרים שכוונתו לשנים ממין אחד ואחד ממין אחר וכוונתו לשני פרים, וחסר לוג אחד.

נדבת יין ושמן- לר"ע מתנדבים יין בלא שמן וסולת ומנסכו לשיתין אבל לא שמן בלא סולת ויין, ולר"ט מתנדבים גם שמן, דמה מצינו בין שהוא בא בחובה הוא בא גם בנדבה, אף שמן שהוא בא בחובה הוא בא גם בנדבה, אמר לו ר"ע שאני יין שכן קרב בפני עצמו לחובתו, ומשא"כ שמן.

מתנדב אדם מנחת נסכים בכל יום, ואף דגלי רחמנא שיש ה' מיני מנחות, אם פירש שכוונתו למנחת נסכים מהני.

נדבה משותפת- שניים יכולים להתנדב יחד עולה ושלמים ועוף ואפי' פרידה אחת, אבל לא עשרון למנחה, דכתיב "נפש".

מי דרכו להביא מנחה עני, מעלה עליו הכתוב כאילו הקריב נפשו, דכתיב "נפש". ולכן נשתנית מנחה שיש בה ה' מיני טיגון, כדי שתהיה חביבה לפני המקום.

הרי עלי עשרון:

דין המתנדב מנחה ולא פירש או שאינו זוכר

האומר הרי עלי עשרון יביא אחד, הרי עלי עשרונות יביא שתיים, דמיעוט עשרונות שתיים, ואם אינו זוכר כמה פירש יביא שישים. לחזקיה רבי (דלהלן) חולק גם בזה וסובר שיביא מנחות מאחד עד שישים, ולריו"ח איירי באומר שלא אחר שיביאם בכלי אחד, דבזה מודה רבי

האומר הרי עלי מנחה יביא איזה מנחה שירצה, ולר"י יביא מנחת סולת, שהיא המיוחדת שבמנחות, כיון שאין לה שם לווי, (וסיימן לדבר זו היא שפתח בה הכתוב, אבל מה שפתח בה הכתוב אינו טעם שהיא המיוחדת, דא"כ האומר הרי עלי עולה יביא בן בקר, והדין הוא שיביא כבש ולראב"ע תור או בן יונה).

ובכחאי גזונא יביא מנחה אחת, ואם אמר הרי עלי מנחות או מין מנחות יביא שתיים.

ק"ה. האומר מיני מנחה עלי, הגמ' מסתפקת אם יביא שתיים כיון שאמר מיני, ומה שאמר מנחה הרי כל המנחות נקראות מנחה, או שיביא אחד כיון שאמר מנחה, ומה שאמר מיני כוונתו למנחה מאחד ממיני המנחה. ואמנם לשיטת ר"ש שפעמים מביא מחצה חלות מחצה ריקקים, יביא מנחה אחת מב' מינים.

האומר מין מנחות עלי יביא שתי מנחות ממין אחד, ואם אמר מיני מנחות עלי יביא ב' מנחות מב' מינים.

אם אינו זוכר איזה מין התנדב-

במתני' איתא שיביא חמשת המינים.

ואמר רבי ירמיה שלר"ש שאפשר להביא מנחה מחצה חלות ומחצה ריקקים, צריך להביא י"ד מנחות.

ק"ה: ולאבי אליבא דר"ש יכול להביא עשר חלות ועשר ריקקים ולהתנות שמין אחד או חצי מכל מין יהיו נדבה, וכדמצינו שמי שהוא ספק נזיר טמא ספק טהור וכן ספק מצורע מוחלט טמא ספק טהור יביא אשמו ולוגו, ויאמר שאם הוא מצורע הרי זה אשמו ולוגו, ואם אינו מצורע האשם יהיה שלמי נדבה, ושוחטים קרבן זה בצפון, והוא טעון מתן בהונות וסמיכה ונסכים ותנופת חזה ושוק ונאכל לזכרי כהונה ליום ולילה, ואין לעשות תנאי זה לכתחילה אלא בשביל תקוני גברא, כיון שממעט זמן אכילת שלמים ומביא קדשים לבית הפסול, אבל במנחות יכול להתנות אפי' לכתחילה.

ואף שנמצא שמביא עשרון אחד ולוג אחד משני מנחות, מ"מ לר"ש יצא.

ובקמיצה יתנה ויאמר שאם נדר רק חלות או רק ריקקים, הקמיצה תהיה מכל מין על אותו מין, ואם התנדב מחצה חלות ומחצה ריקקים, הקמיצה מהחלות תהיה על מחצה חלות ומחצה ריקקים, והקמיצה מהריקים תהיה על מחצה ריקקים ומחצה חלות, ואף שלא קמץ מחלות וריקים יחד, מ"מ לר"ש יצא.

ק"ו. ולפי זה מתני' כר"ש בן יהודה שאמר בשם ר"ש שמנחה הבאה מחצה חלות מחצה ריקקים מושחן כמין כי, ומותר השמן נאכל לכהנים, דאי מותר השמן מחזירו למחצה חלות, מה יעשה עם מותר השמן, שהרי אם נדר רק ריקקים המותר נאכל לכהנים.

השוכח איזה מין מנחה נדר **אין צריך להביא מנחת נסכים**, דידוע הוא שנדר מנחה שבאה רק ביחיד והיא באה בפני עצמה וטעונה לבונה ובאה בלוג אחד וטעונה קמיצה, משא"כ מנחת נסכים שהיא באה בצייבור ולא בפני עצמה ואינה טעונה לבונה ובאה בג' לוגין ואינה טעונה קמיצה.

המתנדב מנחה של עשרונים וקבע להביאה בכלי אחד ואינו זוכר של כמה עשרונים היתה, לחכמים יביא שישים עשרון, ולרבי יביא מנחות של עשרונות מאחד עד שישים, שהם אלף שמונה מאות ושלשים.

ואם אינו זוכר גם איזה מין מנחה התנדב, לחכמים יביא חמש מנחות של שישים כל אחת, ולרבי מכל סוג מנחה יביא מאחד ועד שישים, שהם ט' אלפים ומאה וחמישים.

במה נחלקו-

לרב נחמן נחלקו אם מותר להכניס חולין לעזרה.

ולרבה לכו"ע אסור להכניס חולין לעזרה, ונחלקו אם מותר לערב מנחת חובה בנדבה, ולדבריו צריך לקמוץ פעמיים, ויתנה שהמקום שממנו יקמוץ הכהן בתחילה יהיה חובה, והשאר יהיה נדבה, דאל"כ יש לחוש שיקמוץ משל חובה על נדבה או איפכא. וצריך להתנות בהקטרה השניה שאם זה שיירי מנחת חובה (שאסור להקטירם) הרי הוא מעלים לשם עצים, וכר"א שמתיר להעלותם לשם עצים, (ואינו יכול להקטיר את הנדבה בתחילה, שמא הכל חובה ונמצא שחסרו השייריים בין קמיצה להקטרה, שאז אינו יכול להקטיר את הקמוץ). ואין לומר שלכו"ע מותר לערב חובה בנדבה, ונחלקו אם שיירי מנחת חובה מותר להעלותם לשם עצים, דא"כ לרבי היה יכול להביא שישים בכלי אחד ואחד בכלי שני ולהצמידם ולקמוץ מהגדול תחילה ויאמר שאם הכל חובה זה על החובה, ואם יש בכלי זה נדבה לא קמץ אלא על חובה, ויקמוץ מהכלי הצמוד על כל הנדבה.

ק"ז: ולרבה לכו"ע מותר לערב של חובה בנדבה, ומותר להקטיר שיירי מנחה לשם עצים, רבנן סוברים שמנחה צריכה לוג לכל עשרון ונמצא שהחלק של הנדבה

גם הלוג שכתנוד הוא לנדבה, ורבי סובר שמביא לוג אחד להלכ, וא"כ אם יש כאן נדבה צריך להביא ב' לוגין.

ולרב אשי רבנן סוברים שהמתנדב קטן והביא גדול יצא, ולרבי לא יצא, וכן מצינו שנחלקו בנודר שור קטן והביא גדול אם יצא, וקמ"ל בשניהם משום שבמנחה שיעור הקומץ שוה בגדול ובקטן, ויותר י"ל שבזה יצא יד"ח.

מהו השיעור שמביא המתנדב בסתמא

קרבן עצים - מתנדבים עצים דכתיב "ונפש כי תקריב קרבן", וכן הוא אומר "והגורלות הפלנו על קרבן העצים", ושיעור העצים הוא שני גזירין, והאומר הרי עלי עצים לא יפחות משני גזירין. ולרבי עצים הם כמנחה וטעונים מלח והגשה וקמיצה, וצריך להביא עמם עוד עצים.

האומר הרי עלי לבונה לא יפחות מקומץ, דכתיב "והרים ממנו וכו' ואת כל הלבונה" מקיש לבונה להרמה דמנחה, מה הרמה דמנחה קומץ אף לבונה קומץ. **חמשה קמצים הם** - א' האומר הרי עלי לבונה לא יפחות מקומץ. ב' המתנדב מנחה יביא עימה קומץ לבונה. ג' המעלה קומץ בחוץ חייב כרת. ד' ה' שני בזיכין טעונים ב' קמצים.

האומר הרי עלי למזבח יביא לבונה, מפני שרק היא קריבה כולה למזבח, אבל עולה הרי עורה לכהנים, ועולת העוף הרי המזורה והנוצה אינם קריבים, ונסכים אזלי לשיטין, ומנחת נסכים כיון שיש מנחה שנאכלת לכהנים, לא פסיקא לומר עליה שכולה למזבח. ואם אינו זוכר מה אמר, יביא מכל דבר הקרב למזבח.

ק"ז. **האומר הרי עלי מטבע זהב** לא יפחות מדינר זהב, ואין לומר שכונתו לפריטי, דאין דרך לעשות פריטי דדהבא, אבל אם לא אמר מטבע י"ל שכונתו לנסכא.

האומר הרי עלי מטבע כסף לא יפחות מדינר כסף, ואיירי במקום שלא מצויים פרוטות כסף, ואם לא אמר מטבע י"ל שכונתו לנסכא.

האומר הרי עלי נחושת לא יפחות ממעה כסף, ולראבי"י לא יפחות מצינורא קטנה של נחושת, שמחטטין בה פתילות ומקנחים בה נרות.

האומר הרי עלי ברזל, לאחרים לא יפחות מכליא עורב מסמרים חדים שזה ברזל בשיעור אמה על אמה.

ואם אינו זוכר כמה פירש, יביא עד שידע שלא אמר יותר.

האומר הרי עלי יין לא יפחות מג' לוגין, דמ"האזרח" לומדים שמתנדבים יין, והיינו ג' לוגין דבציר מהכי לא חזו, ויכול להוסיף דכתיב "היה" אך לא יפחות דכתיב "ככה".

האומר הרי עלי שמן, לרבנן לא יפחות מלוג, דגמרין ממנחה דכתיב "קרבן", וס"ל דאמרין דון מינה ומינה, וא"כ דינה בלוג כמו במנחה. ולרבי לא יפחות מג' לוגין, דס"ל דאמרין דון מינה ואוקי באתרה, מה נסכים ג' לוגין אף שמן ג' לוגין. **ואם אינו זוכר כמה יין או שמן אמר**, יביא כמו שמביאים ביום המרובה ביותר, והיינו יו"ט הראשון של חג שחל בשבת.

דין הנודר ומסתפק איזה קרבן יביא

האומר הרי עלי עולה יביא כבש, ולראבי"ע יביא תור או בן יונה, ולא פליגי אלא כל אחד אמר את הפחות שבמקומו. ואם פירש שיביא מבקר ואינו זוכר מה, יביא פר ועגל, (והיינו כרבי שאם אמר קטן והביא גדול לא יצא, אבל לרבנן יכול להביא רק פר), ואם פירש שיביא מבהמה ואינו זוכר מה, יביא פר ועגל ואיל ושעיר וגדי וטלה, ואם אינו זוכר מה פירש, צריך להביא כנ"ל וגם תור ובן יונה.

ק"ז: **ואם אמר הרי עלי תודה ושלמים** יביא כבש. ואם פירש שיביא מבקר ואינו זוכר מה, יביא פר ופרה עגל ועגלה, ואם פירש שיביא בהמה, יביא כנ"ל וגם איל ורחלה שעיר ושעירה גדי וגדיה טלה וטליה.

דין השווי של הקרבן שצריך להביא - האומר הרי עלי שור יביא שור ונסכיו במנה, ובעגל יביא בחמש, ובאיל יביא בשתים, ובכבש יביא בסלע. ואם אמר שיביא שור במנה או עגל בחמש וכו', יביא בשווי זה חוץ מהנסכים. אמר שור במנה והביא שתים במנה לא יצא, ואפי"כ לא יפחות מהם שוה מנה חסר דינר לא יצא.

אמר שיביא עולה בסלע, יביא כבש, ואם פירש גם איזה מין יביא, יביא מכל דבר שקרב בסלע.

אמר שיביא שחור והביא לבן או איפכא, גדול והביא קטן או איפכא, יצא, ולרבי לא יצא.

למה עשו במקדש ששה קופות לנדבה

לחזקיה היו כנגד ששה בתי אבות הכהנים כדי שיהיה שלום ביניהם, ושאר האמוראים לא חוששים לזה, כיון שלכל בית אב יש יום אחר.

לריו"ח כיון שהנדבה מרובה תיקנו ששה כדי שלא יתעפשו המעות, ולשאר האמוראים לא חוששים לעיפוש.

לזעירי צריך ששה כנגד פר ועגל ואיל וכבש וגדי ושעיר, וכרבי דס"ל שהמביא גדול במקום קטן לא יצא, ושאר האמוראים לא רצו להעמיד כיחידאה.

ק"ח. **לבר פדא** כנגד פרים ואילים וכבשים ושעירים ומותרות ומעה קולבון של שקלים, ושאר האמוראים סוברים שא"צ מותרות כי כולם מותרות, וא"צ למעה כי לר"מ זה היה הולך לשקלים, ולר"א לנדבה.

לשמואל היו כנגד מותרי חטאת ואשם ואשם נזיר ואשם מצורע ומנחת חוטא ועשירית האיפה של כה"ג. ורב אושעיא השניים האחרונים היו מותרי קינים ומנחת חוטא, אבל מותר עשירית האיפה של כה"ג ירשב, ושמואל לא אמר כרבי אושעיא, דס"ל שכבר היה שופר אחר לקינים, ולרב אושעיא אחד היה לקינים ואחד למותר קינים.

איתא בברייתא מותר מנחת נדבה מותר מנחה ירקב. לרב חסדא הכונה שמותר מנחת חוטא ילך לנדבה, ומותר עשירית האיפה של כה"ג ירקב. ולרבה גם זה הולך לנדבה, אלא הכונה שמותר לחמי תודה ירקב, וכבר נחלקו בזה ריו"ח ורבי אלעזר, ואמר רנב"י שמסתבר שירקב, דאיתא בברייתא שהיא אינה קרייה חטאת וטעונה לבונה. והא דתניא שמותר שקלים חולין אבל מותר עשירית האיפה (ומותר קיני זבים וזבות ויולדות וחטאות ואשמות) לנדבה, י"ל שהכונה למותר מנחת חוטא.

ק"ח: **דין הבאת קרבן אחר במקום קרבן שנפל בו מום** - האומר שור זה עולה ונסתאב יכול להביא בדמיו שתיים, (ולא דמי לאומר שיביא שור במנה שאם הביא שניים לא יצא, דשאני הכא שאמר שור זה), וכן הדין באומר שור זה עלי עולה, אבל האומר שור זה ודמיו עלי עולה, צריך להביא כמוהו. וכן האומר שני שוורים אלו עולה ונסתאבו יכול להביא בדמיהם אחד, וכן האומר איל זה עולה ונסתאב יכול להביא בדמיו כבש, ובמקום כבש יכול להביא איל. ורבי אוסר בכל אלו, דהא ס"ל שאין להביא גדול במקום קטן, ואף בנסתאב אין לעשות כך לכתחילה. ואם רוצה להביא שני אילים במקום השור שנסתאב יביא, ורבי אוסר לפי שא"א לבלול את שני המנחות, ולפי זה יכול להחליף כבש באיל, וי"א שגם בזה רבי אוסר. ואם רוצה להביא איל אחד במקום שור, י"א שרלבן יכול, דבנסתאב יכול להביא קטן במקום גדול, וי"א שלכתחילה לא יביא קטן.

האומר אחד מכבשי הקדש או שאמר אחד משוורי הקדש, אם יש לו שניים הרי הגדול הקדש, דמקדיש בעין יפה הוא מקדיש, ואם יש לו שלש הרי הגדול והבינוני הקדש, דלגבי קטן גם הבינוני נחשב עין יפה, וימתין עד שיזימם הבינוני, ויחלל את קדושתו על הגדול. אך אם פירש ולא זוכר מה, או שאביו הקדיש ואינו יודע מה, הרי הגדול הקדש.

ואם אמר שור בשוורי הקדש, אף אם יש לו שלש הרי הגדול הקדש, דכונתו לחשוב שבהם. הגמ' שואלת מהא דהאומר לחבירו בית בביתי אני מוכר לך, מראהו עליה, והגמ' מתרצת שהכונה שיראהו המעולה שבביתם. והא דהאומר לחבירו בית בביתי אני מוכר לך ונפל מראהו נפול, וכן המוכר עבד מעבדיו ומת מראהו מת, צ"ל דשאני לוקח דיד בעל השטר על התחנותה, וא"כ אף עליה דגריעא יכול להראותו.

שור של הקדש שנתערב באחרים, הגדול שבהם הקדש, והשאר ימכרו לצרכי עולות ודמיהם חולין.

פסול עובד ע"ז להקרבה, ודיני בית חוניו

ק"ט. **הקרבה בבית חוניו** - האומר הרי עלי עולה חייב להקרבה בבית המקדש, ואם הקריבה בבית חוניו לא יצא. ואם אמר הרי עלי עולה שאקריבה בבית חוניו, יקריבה במקדש, ואם הקריבה בבית חוניו, ולר"ש אין זו עולה. טעמא דת"ק, לרב המנונא נעשה כאומר הרי עלי עולה ע"מ שלא אתחייב באחריותה, וכן סובר ריו"ח שאמר שאם הקריבה בא"י חייב כרת, וכן איתא בברייתא שהאומר הרי עלי עולה שאקריבה במדבר והקריבה בעבר

הירדן יצא ועונש כרת. ולרוב אע"פ שכוונתו לדורון באופן שירטח יותר מבית חוניו.

מסכת חולין:

הכל שוחטים:

שחיטת חש"ו או טמא

ב הכל שוחטים ושחיטתם כשרה, חוץ מחרש שוטה וקטן, שמא יקלקלו את השחיטה, ומ"מ אם אחרים רואים אותם כשרה.

אי לשון הכל שוחטין הכונה לכתחילה-

מהא דתניא הכל ממירין אנשים ונשים, אין ראה שהכונה "הכל" לדיעבד, שהרי אין ממירין לכתחילה דכתיב "לא יחליפנו ולא ימיר אותנו", דהתם הא קתני טעמא שאין רשאי להמיר אלא שאם המיר מומר ולקה ארבעים.

אמנם מהא דתניא הכל מעריכים ונערכים ונודרים ונידרים, מבואר ש"הכל" היינו דיעבד, שהרי לכתחילה אין לידור, (לר"מ אפי' אם מקיים נדרו עדיף לא לידור, ולר"ל אם מקיים עדיף לידור, אך גם לר"י רק באומר הרי זו שאינו חייב באחריותה עדיף לידור ולקיים, אבל בהרי עלי לא שמא יפגע ולא יקיים).

ב: והא דתניא הכל חייבים בסוכה ובציצית, היינו לכתחילה, דהכל "חייבים" ודאי משמע לכתחילה.

והא דתניא הכל סומכים אנשים ונשים, הכונה לכתחילה, דכתיב "וסמך ידו וניצרה", ומבואר ש"הכל" משמע לכתחילה ומשמע דיעבד.

רב אשי שואל שמזה המשנה לא כתבה רק ששחיטתם כשרה דמשמע דיעבד, מבואר שהכל שוחטין היינו לכתחילה, ומתי כשרים לכתחילה.

לרבה בר עולא באה הרישא לרבות שטמא יכול לשחוט חולין שנעשו על טהרת הקודש, דס"ל לתנא שדינים קדושים ומדרבנן אין לטמאם, ולכן יקח סכין ארוכה ושחט באופן שלא יגע בבשר, ו"שיטתם כשרה" היינו שאם שחט ואמר ברי שלא נגעתי שחיטתו כשרה, "חוץ מחש"ו" שאפי' בחולין רגילים אין להכשיר, שמא יעשו שהיה או דריסה או חלדה, "וכולם ששחטו ואחרים רואים אותם שחיטתם כשרה" היינו שטמא ששחט מוקדשין, אם אומר ברי שלא נגעתי כשר, אך אם אינו לפנינו לשואלו שחיטתו כשרה.

חדש- יצא לאור תמצית הש"ס על מסכתות זבחים ומנחות.
זכר תמצית מסכת נדרים עם רא"ש ור"ן. כמו כן ניתן להשיג תמצית הש"ס א' (ברכות וסדר מועד). תמצית הש"ס ב' (נשים). תמצית הש"ס ג' (סדר נזיקין). (ניתן להשיג גם על כל מסכת בנפרד). וכן תמצית גפ"ת על מסכתות פסחים יבמות גיטין ב"מ וב"ב. תמצית הנזיר, תמצית משנה ברורה חלקים א' ב', ותמצית ספרי מוסר, ותמצית ספרי חפץ חיים. בקרוב אי"ה תמצית משנה ברורה חלק ג'.
לפרטים- 0527692282

לתשומת לב- תרומות נצרכות, ויתקבלו בכרחה. אפשרות להנצחה.
לפרטים- 052-7692282

ניתן לתרום בעמדות- נדרים פלוס, עבור "תמצית".
או בקהילות דרך בית הכנסת "אהל תורה" ברכפלד.

או ב"נדרים פון" 03-7630543. קופה 1450.

לפרטים והערות נא להתקשר ל-052-7692282.
בין השעות 14:15 - 13:45, או 19:50 - 19:20.
ניתן לקבל את הגלינות בפקס.

או במייל- A0527692282@gmail.com

ניתן להשיג גלין חודשי על דף היומי או על "קנין חכמה".

ניתן לקבל גלין שבועי על דף היומי ומ"ב וקנין חכמה וכן הפרשה

וההפטר במייל 9518479@gmail.com

תגלחת נזיר בבית חוניו- האומר הריני נזיר צריך לגלח במקדש, ואם גילה בבית חוניו לא יצא. ואם אמר הריני נזיר שאגלה בבית חוניו, יגלח במקדש, ואם גילה בבית חוניו, לת"ק יצא, ובזה מודה רב המנונא לרבא שטעמו מפני שאינו רוצה לצער עצמו יותר מבית חוניו, ולר"ש אינו נזיר כלל.

כהנים ששימשו בבית חוניו, לא ישמשו במקדש שבירושלים, וכ"ש אם שמשו לע"ז? דכתיב "אך לא יעלו כהני הבמות אל מזבח ד' בירושלים, כי אם אכלו מצות בתוך אחיהם" והיינו שדינם כבעל מום שחולק ואוכל אבל לא מקריב, אמנם כהן ששחט לע"ז יכול להקריב במקדש, דכתיב "יען אשר ישרתו אותם לפני גילוליהם וכו' ", ושחיטה אינה שירות.

מחלוקות רב נחמן ורב ששת בפסול המקריב לע"ז- כהן שזרק בשגגה לעבודה זרה, לרב ששת פסול, דכתיב "והיו לבית ישראל למכשול ועון" מכשול זה שוגג ועון זה מזיד, לרב נחמן כשר לעבודה, (והכונה מכשול של עון), דכתיב "וכפר הכהן על הנפש השוגגת בחטאה בשגגה" מלמד שכהן ששגג בע"ז מתכפר ע"י עצמו, ואיירי בזריקה, דס"ל שלשחיטה כשר אף במזיד, ולרב ששת איירי בשחיטה, דס"ל שמזיד פסול גם לשחיטה כיון שנעשה משרת לע"ז. עוד נחלקו בכהן שהשתחוה לע"ז, או שהודה לע"ז, שלרב נחמן כשר לעבודה, ולרב ששת פסול. וזריכא, דזריקה היא שירות ושחיטה לא, ושחיטה היא עבודה והשתחוואה לא, והשתחוואה היא מעשה והודאה היא דיבור.

ק"ט: אם בית חוניו היה ע"ז-

בשנה שמת שמעון הצדיק אמר להם שהוא עתיד למות, מפני שהיה רגיל כל יו"כ שנכנס ויוצא עימו זקן לבוש ומעוטף בלבנים, ובאותה שנה נכנס עם שחורים ולא יצא, ובאמת אחרי הרגל חלה ז' ימים ומת, ומזמן זה נמנעו הכהנים מלברך בשם, ובשעת פטירתו אמר שחוניו בנו ישמש תחתיו, אע"פ ששימעי היה גדול ממנו בשנתיים ומחצה.

ר"מ סובר ששימעי נתקנא בחוניו ואמר לו שצריך ללבוש אונקלי ולחגור צלצול, וכשבא כך למזבח אמר לכהנים שחוניו עשה כך בבגדי אשתו לכבודה, ורצו להורגו וברח חוניו לאלכסנדריא של מצרים ובנה שם מזבח והקריב עליו לע"ז. ואמרו חכמים שאם מי שלא קיבל שררה יכול לקלקל כך, כ"ש מי שכבר קיבל שררה. וכן למד רבי יהושע בן פרחיה משאול, שבתחילה ברח מהשררה וכשעלה ביקש להרוג את דוד.

אבל לר"י יותר חוניו לשמעי, ומ"מ נתקנא בו ואמר לו ללבוש אונקלי ולחגור צלצול וכו', אבל שימעי אמר להנהיג שחורים שחוניו אמר לו לעשות כך, ורדפו אחרי חוניו וברחו, ולאלכסנדריא והעלה עליו לשם שמים, דכתיב "יהיה מזבח לד' בתוך ארץ מצרים", (ולר"מ אחר מלת סנחריא חזקה שחוניו בני מלכים שלא לעבד ע"ז, והם בנו מזבח לאלכסנדריא והעלו עליו שמים הדימים). ואמרו חכמים שאם מי שררה יכול לקלקל כך, כ"ש מי שרצה שררה.

ק"י: עיר ההרס יאמר לאחת, הרס היינו שמש, דכתיב "האומר לחרס ולא יזרח", והכונה שבית שמש עתידה להחרב.

הביאי בני מרוחק ובנותי מוקצה הארץ- אלו גלויות של בבל שדעתם מיושבת כבנים, וגלויות שאר ארצות שאין דעתם מיושבת כבנות.

מצור ועד קרטיגני מכירים את ישראל ואת אביהם שבשמים, ומשם ואילך אין מכירים, והיינו שאף שמכירים בגדולת ד', הם קוראים לו אלוהים האלוקים.

ת"ח העוסקים בתורה בכל מקום, כאילו הם מקטירים ומגוישים לשם שמים. מנחה טהורה זה הנושא אשה ואח"כ לומד תורה בטהרה.

ת"ח העוסקים בתורה בלילה, מעלה הכתוב עליהם כאילו עוסקים בעבודה. והעוסקים בהלכות עבודה מעלה עליהם הכתוב כאילו נבנה המקדש בימיהם. לר"ל כל העוסק בתורה כאילו הקריב עולה מנחה חטאת ואשם, ולרובא העוסק בתורה אינו צריך עולה וכו'. כל העוסק בתורת חטאת כאילו הקריב חטאת, וכל העוסק בתורת אשם כאילו הקריב אשם.

אחד המרובה בקרבן ואחד הממעיט ובלבד שיכוון ליבו לשמים. ואין הקב"ה צריך לאכילת רבוי הקרבנות, אלא לרצונכם לצורך עצמכם אתם זובחים.

בקרבות כתיב ד' ולא קל או אלוהים, כדי שלא לתת פתחון פה לבעל דין לחלוק ולומר שיש הרבה רשויות.

המתעסק בקדשים פסול.